

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**VÝVOJ ZMĚN PRÁVNÍCH NOREM ŽIVNOSTENSKÉHO PODNIKÁNÍ
PO ROCE 1989 A JEJICH VLIV NA POČET SOUKROMÝCH
PODNIKATELŮ PODNIKAJÍCÍCH PODLE ŽIVNOSTENSKÉHO ZÁKONA
V JIHOČESKÉM KRAJI**

Autor práce: Alena Valentová

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinované studium

Vedoucí práce: JUDr. Marie Krybusová

Katedra: Právních oborů a bezpečnostních studií

2010

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

Děkuji vedoucí bakalářské práce JUDr. Marii Krybusové za cenné rady, podněty a metodické vedení práce. Dále děkuji pracovníci Krajského živnostenského úřadu v Českých Budějovicích Bc. Dagmar Sárové za ochotu a odborné připomínky při zpracování bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD.....	6
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	8
2 VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY ŽIVNOSTENSKÉHO PODNIKÁNÍ.....	9
2.1 POČÁTKY ŘEMESEL A CECHOVNÍ ZŘÍZENÍ	9
2.2 ŽIVNOSTENSKÝ ŘÁD Z ROKU 1859	11
2.3 OBDOBÍ PRVNÍ REPUBLIKY DO ROKU 1989.....	14
2.4 VÝVOJ ŽIVNOSTENSKÉHO PODNIKÁNÍ PO ROCE 1989	16
2.4.1 Zákon č. 105/1990 Sb., o soukromém podnikání občanů.....	17
2.4.2 Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání	18
3 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ V ZÁVISLOSTI NA ZMĚNÁCH PRÁVNÍ ÚPRAVY ŽIVNOSTENSKÉHO ZÁKONA.....	20
3.1 ŽIVNOSTENSKÉ PODNIKÁNÍ	20
3.2 SUBJEKTY OPRAVNĚNÉ PROVOZOVAT ŽIVNOST	21
3.2.1 Podmínky provozování živnosti	22
3.2.1.1 Všeobecné podmínky provozování živnosti	23
3.2.1.2 Zvláštní podmínky provozování živnosti.....	24
3.2.2 Překážky provozování živnosti.....	25
3.2.3 Institut odpovědného zástupce.....	26
3.3 ŽIVNOST	28
3.3.1 Negativní vymezení živnosti	29
3.3.2 Rozdělení živností.....	29
3.3.2.1 Živnosti ohlašovací řemeslné.....	30
3.3.2.2 Živnosti ohlašovací vázané	31
3.3.2.3 Živnosti ohlašovací volné	32
3.3.2.4 Živnosti koncesované.....	32
3.4 ŽIVNOSTENSKÉ OPRAVNĚNÍ.....	33
3.4.1 Vznik živnostenského oprávnění	34
3.4.1.1 Vznik živnostenského oprávnění u ohlašovacích živností.....	34
3.4.1.2 Vznik živnostenského oprávnění u koncesovaných živností.....	37
3.4.2 Zánik živnostenského oprávnění	39
3.4.2.1 Zrušení a pozastavení živnostenského oprávnění	41
3.5 PROVOZOVNA.....	42
3.6 POVINNOSTI PODNIKATELE	44
3.7 ŽIVNOSTENSKÁ KONTROLA	47
3.7.1 Správní delikty	48
3.7.2.1 Přestupky.....	49
3.7.2.2 Správní delikty právnických a podnikajících fyzických osob	50
3.8 ŽIVNOSTENSKÝ REJSTRÍK	53

4 POSOUZENÍ VLIVU ZMĚN ŽIVNOSTENSKÉHO ZÁKONA NA POČET SOUKROMÝCH PODNIKATELŮ PODNIKAJÍCÍCH PODLE ŽIVNOSTENSKÉHO ZÁKONA.....	54
ZÁVĚR.....	58
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	61
PŘÍLOHY.....	64
ABSTRAKT.....	74
ABSTRACT.....	75

ÚVOD

Soukromé podnikání se stalo součástí naší tržní ekonomiky v důsledku zásadních změn politického a hospodářského systému, ke kterým u nás došlo po roce 1989. Umožnilo odstranění dosavadního monopolního postavení některých výrobních a obchodních organizací, rozvoj hospodářské soutěže, příliv zahraničního kapitálu a přispívá k fungování trhu.

Malé a střední podnikání se stalo důležitým přínosem pro tvorbu nových pracovních míst a napomáhá ke snižování nezaměstnanosti, k rozvoji regionů, obcí a menších měst, které zůstávají stranou zájmu nadnárodních koncernů a velkých organizací a přispívá k podpoře sociální a ekonomické soudržnosti regionů. Je klíčové pro konkurenceschopnost, je zdrojem spotřebitelské nabídky a pomáhá využít lidský a intelektuální kapitál.

O jeho důležitosti svědčí i zájem státu, který pro rozvoj malého a středního podnikání vytváří podpůrné programy financované ze státního rozpočtu. Také Evropská unie v rámci realizace evropské politiky hospodářské a sociální soudržnosti poskytuje prostřednictvím fondů finanční prostředky na podporu podnikání.

Právní úprava soukromého podnikání je obsažena v četných, vzájemně souvisejících předpisech. Živnostenské podnikání je jednou z forem soukromého podnikání a základním právním předpisem, který upravuje oblast živnostenského podnikání, je živnostenský zákon. Během své platnosti byl častokrát novelizován, přičemž se většinou jednalo o dílčí úpravy jednotlivých ustanovení reagujících na nově přijímané zvláštní zákony. Zásadní změny byly provedeny pouze několika novelami.

Téma zabývající se problematikou živnostenského zákona jsem si vybrala záměrně, neboť se mě jako osoby samostatně výdělečně činné bezprostředně dotýká. Z hlediska naší současné ekonomické situace se jedná o tematiku vysoce aktuální, neboť právě samotní živnostníci a malé a střední podniky mohou napomoci k poklesu nezaměstnanosti.

V první části práce je přiblížen historický vývoj právní úpravy živnostenského podnikání na našem území. Pozornost je věnována počátkům řemesel a cechovnímu zřízení, Živnostenskému řádu z roku 1859, dále období první republiky a následnému vývoji živnostenského podnikání po roce 1989.

Základní pojmy jsou vymezeny v závislosti na změnách jednotlivých ustanovení živnostenského zákona v další části práce. Ke klíčovým patří živnostenské podnikání,

živnost, subjekty oprávněné provozovat živnost, živnostenské oprávnění, provozovna, povinnosti podnikatele, živnostenská kontrola a živnostenský rejstřík.

Vliv jednotlivých novel živnostenského zákona na počet živnostníků je rozebrán v poslední části této práce. Pro možnost srovnání jsou posuzovány jak počty soukromých podnikatelů podnikajících podle živnostenského zákona v Jihočeském kraji, tak i v celé České republice. Údaje týkající se Jihočeského kraje jsou uvedeny až od roku 2000, neboť krajské ročenky byly zpracovány poprvé v roce 2001.

V závěru jsou zhodnoceny změny provedené poslední velkou novelou živnostenského zákona, zákonem č. 130/2008 Sb., týkající se především snížení administrativní zátěže živnostníků, zjednodušení vstupu do podnikání a úspor na správních poplatcích.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cílem práce je analyzovat vývoj změn právních norem živnostenského podnikání od roku 1989 až do současnosti a posoudit jejich vliv na měnící se počet soukromých podnikatelů podnikajících podle živnostenského zákona.

Za výchozí je považováno současné znění živnostenského zákona, platného ke dni 30. září 2009. Pro velké množství úprav v jednotlivých ustanoveních jsou současně interpretovány základní pojmy a změny provedené jednotlivými novelami. K tomuto účelu je využita analýza právního textu a metoda komparace. Při zpracování této části práce je použita literatura zabývající se problematikou soukromého podnikání a odpovídající právní normy. Jedná se především o zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, dále zákon č. 286/1995 Sb., zákon č. 280/1997 Sb., zákon č. 356/1999 Sb., zákon č. 174/2002 Sb., zákon č. 167/2004 Sb., zákon č. 214/2006 Sb. a zákon č. 130/2008 Sb.

Posouzení vlivu změn živnostenského zákona na počet soukromých podnikatelů podnikajících podle živnostenského zákona vychází z analýzy statistických údajů vedených v elektronické podobě Českým statistickým úřadem a Ministerstvem průmyslu a obchodu. Zpracována jsou data ze statistických ročenek České republiky, krajských ročenek Jihočeského kraje a Živnostenského rejstříku.

2 VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY ŽIVNOSTENSKÉHO PODNIKÁNÍ

2.1 Počátky řemesel a cechovní zřízení

Archeologickými nálezy doložené počátky řemeslné výroby spadají v našich zemích do mladší doby kamenné. Rozvoj specializované řemeslné malovýroby nastal v 8. století, kdy se řemeslo začalo oddělovat od zemědělství a došlo ke společenské dělbě práce.¹ V dalším období měla řemesla i obchod podružný význam, neboť v uzavřeném hospodářství domácností a později velkostatků se vyrábělo vše, co bylo zapotřebí. Teprve časem se jednotlivec uvnitř domácnosti začal omezovat na určitou výrobu, ve které vynikal. Nastala dělba práce v rodině a přebytek vyrobeného bylo možné vyměňovat. Postupně se středisky řemeslné výroby a obchodu stala města, zatímco venkov se stal oblastí výroby zemědělské.²

Rozvoj řemesel a obchodu ve středověku souvisel s rozvojem měst a přinesl s sebou potřebu určité regulace a stanovení pravidel mezi výrobcí zboží navzájem, vůči zákazníkům i zaměstnaným osobám.³ Koncem 13. století byly ve městech s rozvinutou řemeslnou výrobou zakládány první cechy, které sdružovaly řemeslníky jednoho nebo více příbuzných řemesel. Později vznikaly i meziměstské cechy, ve kterých byli spojeni řemeslníci z různých měst. Jediný cech v zemi pro všechny řemeslníky byl zemský cech, který sdružoval především malíře nebo zlatníky. Řemeslníci a obchodníci byli součástí střední městské vrstvy, která představovala 50 až 70 procent obyvatel města.⁴ K největšímu rozkvětu cechů potom docházelo ve století následujícím.

Cechy představovaly stavovské organizace (dnes veřejnoprávní korporace) s povinným členstvím, tzv. přímusem cechovním.⁵ Podmínky přijetí do cechu byly: učednictví, tovaryšství, cesta na zkušenu, kus mistrovský, bezúhonný původ, právo měšťanské, zaplacení poplatku a svačiny vstupní.⁶ Jejich činnost byla organizována na

---

¹ JANÁČEK, J. *Přehled vývoje řemeslné výroby v českých zemích za feudalismu*. Praha, Státní pedagogické nakladatelství, 1963, s. 5-11.

² KAPRAS, J. *Přehled právních dějin zemí České koruny*. Praha, Pražské akciové tiskárny, 1922, s. 35.

³ FIALA, J., a kol. *Živnostenské právo*. Brno, Masarykova univerzita, 1993, s. 5.

⁴ HLEDÍKOVÁ, Z., JANÁK, J., DOBEŠ, J. *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*, Praha, Lidové noviny, 2007, s. 205.

⁵ HLEDÍKOVÁ, Z., JANÁK, J., DOBEŠ, J. *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*, Praha, Lidové noviny, 2007, s. 216.

⁶ KAPRAS, J. *Přehled právních dějin zemí České koruny*. Praha, Pražské akciové tiskárny, 1922, s. 61.

základě samosprávných principů. V čele stál původně správce jmenovaný městskou radou a později cechmistr, který dohlížel na dodržování cechovních řádů, cen a kvality výrobků, spravoval cechovní majetek a podobně. Všichni mistři měli právo a současně i povinnost účastnit se valných hromad, na kterých byla přijímána zásadní rozhodnutí. Jednalo se především o vydávání cechovních artikulí (předpisů), kterými byla mimo jiné upravena pracovní doba i mzda, dále o stanovení a výběr ročního poplatku, vyúčtování hospodaření, přijímání nových mistrů nebo rozhodování sporných záležitostí.⁷ Cechovní předpisy upravovaly činnost osob sdružených v cechu, především určovaly počty tovaryšů a učedníků, stanovovaly pravidla technologie výrobních postupů, limitovaly množství zařízení potřebných k výrobě, hlídaly ceny nebo regulovaly velikost produkce.

Hlavním principem cechovníci byla ochrana práv výrobního oboru k místnímu trhu,⁸ neboť pouze členové cechů mohli provozovat řemesla ve městech i ve vymezeném okruhu od jejich hradeb; v tomto směru představovaly cechy monopol. Všichni mistři měli zaručeny stejné podmínky pro výrobu i odbyt produkce, přednostní práva k nákupu suroviny, vykonáván byl dozor nad dovozem cizích výrobků na týdenních a výročních trzích.

K úpadku cechů docházelo postupně od poloviny 16. století. Cechovní organizace se svojí nepružností stala brzdou rozvoje výrobních sil a nebyla schopna reagovat na hospodářskou situaci v období po třicetileté válce, spojenou s požadavky zvýšení produkce. Tu mohly zajistit pouze manufaktury podporované státní realizací politiky merkantilismu.⁹ Od 18. století začala státní moc zasahovat do cechovního zřízení. V roce 1731 byl vydán generální cechovní patent a zřízen úřad cechovního inspektora k doзору nad činností cechů, v roce 1739 generální cechovní artikule,¹⁰ podle kterých měla být upravena všechna cechovní statuta. Pravomoc cechů a platnost jejich privilegií byla značně omezena. Na činnost cechů dohlížel cechovní inspektor a k zakládání cechů bylo nutné povolení od státu, který také určoval podmínky, za nichž mohlo být řemeslo vykonáváno. Postupně byla cechovní soustava nahrazena soustavou koncesní, kterou udělování mistrovského práva přešlo na městské a vrchnostenské

---

⁷ FIALA, J., a kol. *Živnostenské právo*. Brno, Masarykova univerzita, 1993, s. 6.

⁸ JANÁČEK, J. *Přehled vývoje řemeslné výroby v českých zemích za feudalismu*. Praha, Státní pedagogické nakladatelství, 1963, s. 103.

⁹ MALÝ, K., a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha, Linde, 1997, s. 169. Merkantilismus: snaha podporou domácí výroby a její ochranou proti konkurenci zahraničního zboží udržet v zemi co nejvíce kapitálu a tím podpořit politickou a vojenskou sílu státu.

¹⁰ BĚLINA, P., KAŠE, J., KUČERA, J. P. *Velké dějiny země Koruny české*. Svazek X. Praha a Litomyšl, Paseka, 2001, s. 393.

úřady. Naproti tomu stát podporoval vznik manufaktur udílením různých privilegií, například obdržely celní výhody při dovozu potřebných surovin, nevztahovala se na ně cechovní omezení, směly zaměstnávat libovolný počet pracovních sil včetně cizích odborníků, celními řády byly omezeny dovozy cizích výrobků.

Značný úpadek cechovních organizací se projevil od poloviny 18. století. Omezená řemeslnická malovýroba se těžko prosazovala v konkurenci s manufakturami s pokročilou dělbou práce a strojní výrobou, nesvazovanými předpisy o cenách, množství výrobků, počtu pracovních sil a podobně. Cechovní zřízení bylo zrušeno vydáním císařského patentu č. 227/1859 Ř. z., kterým byla stanovena nová organizace živnostenských společenstev.

2.2 Živnostenský řád z roku 1859

Základem právní úpravy živnostenského podnikání se stal rakouský živnostenský řád č. 227/1859 Ř. z.,¹¹ vydaný císařem Františkem Josefem I. Byl převzat do právního řádu Republiky československé a platil na území dnešní České republiky formálně až do r. 1965, kdy byl zrušen zákonem č. 65/1965, zákoníkem práce. Za těchto více než sto let došlo k jeho mnohým změnám. Mezi nejvýznamnější patřila řemeslnická novela zákon č. 39/1883 Ř. z., zákon č. 218/1896 Ř. z., jímž byly zřízeny živnostenské soudy, organizační novela zákon č. 26/1907 Ř. z., a dále některé předpisy z období první republiky, které se týkaly pracovní doby (zákon č. 91/1918 Sb.) a pojištění dělníků (zákon č. 689/1919 Sb.).¹²

Základním principem byla podnikatelská svoboda, omezovaná do určité míry obligatorním členstvím majitelů živností i jejich pomocníků v živnostenských společenstvech, která měla být náhradou za zrušené cechy.¹³

Živnostenský řád se vztahoval na všechna po živnostensku provozovaná zaměstnání, vztahující se k výrobě, zpracování nebo předělání předmětů obchodu, provozování obchodu, konání služeb nebo prací.¹⁴ V této původní koncepci se jednalo pouze o oprávnění fyzické osoby, které bylo později rozšířeno i na osoby právnické. Samotný pojem živnost nebyl definován. Za živnost byla považována činnost dovolená,

¹¹ ŠTĚDRÝ, B., BUCHTELA, R. *Řád živnostenský*. Císařský patent, daný dne 20. prosince 1859, č. 227 Ř. z., jímž se vydává a od 1. května 1860 počínajíc v působnost uvádí řád živnostenský pro celý rozsah říše. Praha, Kompas, 1936, s. 1.

¹² FIALA, J., a kol. *Živnostenské právo*. Brno, Masarykova univerzita, 1993, s. 6.

¹³ JANÁK, J., HLEDÍKOVÁ, Z. *Dějiny správy v českých zemích do roku 1945*. Praha, SPN, 1989, s.335.

¹⁴ ŠTĚDRÝ, B., BUCHTELA, R. *Řád živnostenský*. Praha, Kompas, 1936, s. 4.

výdělečná, trvalá či pravidelná, provozovaná samostatně, na odbyt a za účelem dosažení zisku.¹⁵ Tyto základní znaky jsou patrné i v naší současné právní úpravě.

Mezi zaměstnání, na která se živnostenský řád nevztahoval, patřilo provozování zemědělské a lesnické produkce, výčep vlastního výrobku dovolený majitelům vinic a ovocných sadů, hornictví, literární činnost, vlastní nakladatelské právo autorů a provozování krásných umění, některá svobodná povolání nebo domácí vedlejší zaměstnání provozované vlastními členy domácnosti. Kromě těchto neplatil vůči státním monopolům a regálům (mincovní, loterní a poštovní). Za svobodnou živnost byly rovněž považovány výrobní živnosti obdobné řemeslům provozované továrensky, s výjimkou živností koncesovaných.¹⁶ Zvláštní povolení bylo vyžadováno pro obchodní dohody, soukromé jednatele, výdělková odvětví soukromého vyučování, banky, záložny, spořitelny, zastavárny apod.

Živnostenský řád rozlišoval původně živnosti svobodné (tzv. opověď, vymezená negativně jako živnost, která nebyla koncesovaná) a koncesované, které vyžadovaly zvláštní kvalifikaci i morální a občanskou úroveň řemeslníka. K těm náležela například živnost mistra stavitelského, studnařského, zednického, kamenického a tesařského, výroba a prodej zbraní a střeliva, živnosti hostinské a výčepnické a jiné.¹⁷ Novelou z roku 1883 přibyly ještě živnosti řemeslné. To byly živnosti výrobní (nikoli obchodní) a vyžadovaly zručnost, vzdělání v oboru vyučením a určitou praxi. Seznam těchto živností stanovil zákon taxativně; rozšířen mohl být nařízením ministra obchodu nebo zákonem. Uvedeni byli například hrnčíři, kováři, zámečníci, klempíři, zlatníci a klenotníci, truhláři, obuvníci, holiči, pekaři, řezníci a další.¹⁸ Svobodu živnosti zaručoval živnostenský řád každému, kdo splnil zákonné podmínky.

Příslušný živnostenský úřad vydal živnostenský list na základě ohlášení svobodné, řemeslné nebo obchodní živnosti, které obsahovalo předepsané náležitosti (např. osobní údaje, označení předmětu a místa podnikání, apod.), případně musel být doložen průkaz způsobilosti. Provozování živnosti mohl zakázat, pokud tyto náležitosti nebyly splněny, do doby, než byla zjednána náprava.¹⁹ Koncesované živnosti úřad přímo povoloval a do vydání koncese nesměla být taková živnost vykonávána. Žadatel musel splňovat zvláštní způsobilost vzdělanostní a důraz byl kladen i na jeho

¹⁵ ŠTĚDRÝ, B., BUCHTELA, R. *Řád živnostenský*. Praha, Kompas, 1936, s. 4-5.

¹⁶ ŠTĚDRÝ, B., BUCHTELA, R. *Řád živnostenský*. Praha, Kompas, 1936, s. 8-35.

¹⁷ ŠTĚDRÝ, B., BUCHTELA, R. *Řád živnostenský*. Praha, Kompas, 1936, s. 160-161.

¹⁸ ŠTĚDRÝ, B., BUCHTELA, R. *Řád živnostenský*. Praha, Kompas, 1936, s. 45-47.

¹⁹ ŠTĚDRÝ, B., BUCHTELA, R. *Řád živnostenský*. Praha, Kompas, 1936, s. 102-160.

spolehlivost a bezúhonnost. Na vydání koncese nebyl právní nárok a mohla být i odňata.²⁰

Živnostenský řád stanovil pro živnostníka povinnost vnějšího označení provozoven, stanovení cen i dodržování provozní doby.²¹ Upraveno bylo zřizování společenstev, podmínky členství, účel, úkoly, poplatky, správa a stanovy společenstev.²²

Součástí živnostenského řádu se staly i pracovněprávní předpisy, které upravovaly například postavení pomocných pracovníků, vznik a zánik pracovního poměru, vyplácení mezd, pracovní dobu, pracovní spory, pracovní řád, nedělní a sváteční klid nebo zásady ochrany bezpečnosti a zdraví při práci.²³

Další část tvořily přestupky a tresty. Za delikty byly považovány činy, jimiž byly porušeny předpisy o provozování živnosti a předpisy o pomocných pracovnících. Bylo možné je postihnout důtkou, peněžitou pokutou až do výše 1000 Kč, vězením do tří měsíců, odnětím práva mít učedníky nebo mladistvé pomocníky, odnětím živnostenského oprávnění na vždy nebo na určitý čas, a za zvlášť přitěžujících okolností nebo když opětovné peněžní pokuty zůstaly marnými, mohl být uložen trest vězení.²⁴

Státní správu pro oblast živností vykonávaly politické okresní a zemské živnostenské úřady a ministerstvo vnitra, od r. 1905 potom ministerstvo obchodu. Jako poradní instituty vznikaly obchodní a živnostenské komory, jedna z nich také v Českých Budějovicích. Tyto reprezentativní orgány podnikatelských kruhů měly hájit zájmy obchodu, průmyslu a živností, vykonávaly určité správní funkce, vyjadřovaly se k návrhům zákonů v otázkách živnostenských a obchodních, zřizovaly odborné školy a průmyslová muzea, volily poslance do zemských sněmů a říšské rady. Pro podporu drobného a středního živnostenského podnikání vznikla živnostenská rada jako poradní orgán ministerstva obchodu. Na dodržování zákonných předpisů mezi zaměstnavateli a dělníky v živnostenských provozovnách dohlíželi živnostenští inspektoři.²⁵

Zákonem č. 218/1896 byly ustaveny živnostenské soudy, které měly za úkol řešit pracovní spory, tj. zejména spory o vzniku, pokračování a zániku pracovního a učebního poměru, spory mzdové nebo v některých sociálních záležitostech.²⁶

---

²⁰ ŠTĚDRÝ, B., BUCHTELA, R. *Řád živnostenský*. Praha, Kompas, 1936, s. 169-177.

²¹ ŠTĚDRÝ, B., BUCHTELA, R. *Řád živnostenský*. Praha, Kompas, 1936, s. 294-312.

²² ŠTĚDRÝ, B., BUCHTELA, R. *Řád živnostenský*. Praha, Kompas. 1936, s. 499-604.

²³ ŠTĚDRÝ, B., BUCHTELA, R. *Řád živnostenský*. Praha, Kompas. 1936, s. 390-498.

²⁴ ŠTĚDRÝ, B., BUCHTELA, R. *Řád živnostenský*. Praha, Kompas. 1936, s. 605-613.

²⁵ JANÁK, J., HLEDÍKOVÁ, Z. *Dějiny správy v českých zemích do roku 1945*. Praha, SPN, 1989, s. 334-339.

²⁶ JANÁK, J., HLEDÍKOVÁ, Z. *Dějiny správy v českých zemích do roku 1945*. Praha, SPN, 1989, s.381.

2.3 Období první republiky do roku 1989

Další rozvoj řemesel přineslo období první republiky. Na našem území zůstal nadále v platnosti živnostenský řád z roku 1859, který byl několikrát novelizován. Postupně docházelo ke zpřísnování právní úpravy živnostenského podnikání. Na základě vládního nařízení č. 162/1935 Sb., o dočasných omezeních v některých odvětvích podnikání, byl obecně zaveden koncesní systém. Podstatné omezení podnikatelské svobody představovalo potom zavedení všeobecného koncesního systému vládními nařízeními č. 219/1938 Sb. a č. 265/1938 Sb., o dočasných omezeních v živnostenském a jiném výdělečném podnikání. Živnostenské podnikání bylo povoleno pouze v případě, že nebyly žádné námitky z důvodů hospodářských nebo veřejného zájmu.²⁷

Na začátku 40. let postihla živnostenskou sféru omezení, která byla vyvolána nástupem systému tzv. řízeného hospodářství, které muselo sloužit potřebám válečné výroby v německé říši. Vznikl velký tlak na uvolnění pracovní síly do zbrojního průmyslu. Přednostně byly likvidovány živnostenské podniky, které se nepodílely alespoň padesáti procenty svých kapacit na válečné výrobě. V letech 1935 až 1946 bylo v českých zemích zlikvidováno 42 procent živnostenských závodů. V roce 1947 živnostenské úřady obdržely pokyny pro povolování nových podniků, rozlišené podle oboru podnikání. Udělování živnostenských oprávnění bylo u některých přímo škodlivé nebo byly povolovány až po zániku staré živnosti, o jiných rozhodoval živnostenský úřad na základě posudku obchodní a živnostenské komory nebo přímo ministerstvo.²⁸

Zlom v živnostenském podnikání a soukromém vlastnictví přinesl převrat v únoru 1948. Třebaže všechny politické strany, včetně komunistické, proklamovaly, že budou chránit drobné podnikání a majetek nabytý prací, byli zanedlouho živnostníci zlikvidováni.²⁹ Obchodní a živnostenské komory byly zrušeny v roce 1948 a jejich funkce převzaly Národní výbory. Ústava z roku 1948 omezila soukromé vlastnictví na 50 zaměstnanců v průmyslových podnicích a 50 hektarů půdy v zemědělství. Veškerá hospodářská činnost státu byla řízena jednotným hospodářským plánem. Základem hospodářské soustavy se stalo znárodnění nerostného bohatství, průmyslu, velkoobchodu a peněžnictví, a dále vlastnictví půdy podle zásady, že půda patří tomu,

²⁷ MAREK, P. *České živnostnictvo 1945 - 1960. Likvidace živnostníků, řemeslníků a obchodníků v českých zemích*. Brno, Doplněk, 2006, s. 66.

²⁸ MAREK, P. *České živnostnictvo 1945 - 1960. Likvidace živnostníků, řemeslníků a obchodníků v českých zemích*. Brno, Doplněk, 2006, s. 67-69.

²⁹ FIALA, J., a kol. *Živnostenské právo*. Brno, Masarykova univerzita, 1993, s. 10.

kdo na ní pracuje.³⁰ Občanský zákoník, vyhlášený pod číslem 141/1950 Sb., rozlišoval společenské socialistické vlastnictví, které mělo formu vlastnictví státního nebo družstevního. Soukromé vlastnictví už bylo spravováno jako právo vlastnické, pokud se nejednalo o vlastnictví socialistické nebo osobní.³¹

Pojem soukromého podnikatele se stal synonymem vykořisťovatele, což často pociťovali jejich rodinní příslušníci i děti. V důsledku politických změn v letech 1945 až 1960 ztratili čeští živnostníci, řemeslníci a obchodníci tradiční postavení samostatných a nezávislých podnikatelů a byli nuceni stát se zaměstnanci národních a komunálních podniků a družstev, kteří nemohli samostatně rozhodovat. Jejich likvidace byla nedílnou součástí výstavby socialistické společnosti, která způsobila neexistenci řemesel a obchodu po dobu téměř čtyřiceti let.

K formálnímu zániku právní úpravy živnostenského podnikání došlo v roce 1965, kdy byl živnostenský řád zrušen zákoníkem práce. Až do roku 1989 tak specifická právní úprava živnostenského podnikání chyběla.

První právní předpoklady pro částečné obnovení možnosti individuálního podnikání byly vytvořeny nařízením vlády č. 154/1982 Sb., o poskytování služeb občany na základě povolení národního výboru. Podle tohoto nařízení mohla být občanům udělována povolení ke službám řemeslnickým, včetně údržby domovního fondu a bytů, osobních služeb, úklidových služeb, služeb nosičů, kopáčských prací a provozování přívozu, ovšem bez možnosti zaměstnávat další osoby. Tyto služby mohli poskytovat občané s odbornou kvalifikací a starší 18 let vedle svého hlavního zaměstnání nebo důchodci, ženy v domácnosti a občané se změněnou pracovní schopností. Národní výbor mohl udělit povolení i v případě, kdy se jednalo o služby v nedostatečném oboru v místě, kde zabezpečení jiným způsobem bylo nevhodné.³²

Dalším přispěním k rozvoji soukromého podnikání bylo vydání nařízení vlády č. 63/1984 Sb., o poskytování dočasného ubytování v soukromí se souhlasem národního výboru. Občan mohl pronajímat nemovitost k dočasnému ubytování za náhradu prostřednictvím organizace oprávněné provozovat služby cestovní kanceláře.³³

Následovalo vydání nařízení vlády ČSR č. 1/1988 Sb. o prodeji zboží a o poskytování jiných služeb občany na základě povolení národního výboru, podle

³⁰ *Ústava československé republiky ze dne 9. května 1948*, § 158, 159, 162 a článek XII. Praha, Státní pedagogické nakladatelství, 1954, s. 11-12, 59-60.

³¹ ČAPEK, K. *Občanský zákoník*. Zákon č. 141/1950 Sb., § 101 a 106. Praha, Orbis, 1956, s. 126-130.

³² *Sbírka zákonů*. Nařízení vlády České socialistické republiky č. 154/1982 o poskytování služeb občany na základě povolení národního výboru, § 2 a 3. Praha, SEVT, 1982, s. 726.

³³ *Sbírka zákonů*. Nařízení vlády České socialistické republiky č. 63/1984 o poskytování dočasného ubytování v soukromí se souhlasem národního výboru, § 1 a 2. Praha, SEVT, 1984, s. 326.

kterého mohl občan poskytovat věcná plnění a výkony včetně prodeje zboží a přípravy pokrmů a nápojů. Poskytovat služby a nakupovat zboží mohl občan pouze za ceny podle cenových předpisů. K podstatnějšímu rozvoji podnikání nemohlo dojít především kvůli omezenému rozsahu podnikatelských aktivit, neboť nebylo možno získat povolení k poskytování služeb vyhrazených socialistickým organizacím.³⁴

Tato nařízení nevedla k žádnému efektivnějšímu rozvoji soukromého podnikání. Reálné možnosti živnostensky podnikat vznikly až po roce 1989, kdy došlo k obnově tržního hospodářství a ke zrovnoprávnění forem vlastnictví.

2.4 Vývoj živnostenského podnikání po roce 1989

Politické změny, které u nás nastaly po roce 1989, vedly k zásadní změně politického i hospodářského systému. Přejít československého hospodářství na tržní ekonomiku byl provázen četnými zásahy do našeho právního řádu. Výchozím právním rámcem pro rozvoj soukromého podnikání byla novelizace Ústavy ČSFR, provedená ústavním zákonem č. 100/1990 Sb. Bylo upuštěno od členění forem vlastnictví a nově bylo rozlišováno podle subjektů, k nimž náleželi občané, právnické osoby a stát. Základem pro předpokládanou privatizaci bylo potom ustanovení, podle kterého podmínky převodů majetku státu do vlastnictví občanů nebo právnických osob upravoval zákon Federálního shromáždění. Nově také vlastnické právo nesmí být zneužíváno na újmu práv jiných osob nebo společností.³⁵

Především tyto změny umožnily přijetí zákona č. 105/1990 Sb., o soukromém podnikání občanů, který upravil individuální podnikání fyzických osob, a zákona č. 103/1990 Sb., kterým se měnil a doplňoval hospodářský zákoník a který umožnil společné podnikání fyzických osob formou obchodních společností. Těmito dvěma zákony se částečně odstranily rozdíly mezi podnikáním fyzických a právnických osob a vytvořily podmínky pro vstup soukromých podnikatelů do hospodářského systému.

---

³⁴ *Sbírka zákonů*. Nařízení vlády České socialistické republiky č. 1/1988 o prodeji zboží a poskytování jiných služeb občany na základě povolení národního výboru, § 1, 3 a 8. Praha, SEVT, 1988, s. 2-3.

³⁵ *Sbírka zákonů*. Ústavní zákon č. 100/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé federativní republiky, a ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci, čl. 7, 8 a 9. Praha, SEVT, 1990, s. 402.

2.4.1 Zákon č. 105/1990 Sb., o soukromém podnikání občanů

Právní úprava zákona o soukromém podnikání upravovala pouze právní režim soukromého podnikání fyzických osob. Vztahovala se bez omezení i na cizí státní příslušníky, kteří mohli podnikat za obdobných podmínek jako naši občané.

Podnikatelé mohli provozovat podnikatelskou činnost individuálně nebo společně, mohli vytvářet obchodní společnosti, tichou společnost nebo konsorcium.³⁶ *Podnikatelskou činností podle tohoto zákona se rozumělo trvalé provozování výroby, obchodu nebo poskytování služeb a prací anebo jiných činností za účelem získávání trvalého zdroje peněžních příjmů.*³⁷ Ucelený výčet činností zákon neuváděl, na rozdíl od živnostenského zákona, který stanoví negativní vymezení živností taxativně. Z působnosti zákona o soukromém podnikání byla, stejně jako je ze živnostenského zákona, vyloučena zemědělská výroba.³⁸

Podnikatel měl možnost zaměstnávat neomezený počet pracovníků, kteří mohli být zaměstnáni ve všech druzích pracovněprávních vztahů. Jedinou výjimkou bylo vyloučení možnosti uzavřít vzájemný pracovní poměr mezi manželi. Zaručeno bylo právo nabývat majetek za účelem podnikání v neomezeném rozsahu a podnikateli nemohly být ukládány povinnosti ve státním plánu.³⁹

Pokud žadatel splnil podmínky stanovené zákonem, příslušný okresní národní výbor vydal rozhodnutí o registraci a teprve na jeho základě mohl uchazeč začít podnikat. Podmínkou registrace byl věk nejméně 18 let, způsobilost k právním úkonům, bezúhonnost a pokud to povaha podnikání vyžadovala, i odborná kvalifikace. Pouze u omezeného okruhu živností bylo na základě zvláštních předpisů vyžadováno povolení, oprávnění nebo průkaz způsobilosti k předmětné činnosti.⁴⁰

Stanovena byla kritéria pro rozlišení malého a velkého podnikání. Byla jimi částka 540 000 Kč jako základ pro výpočet daně a zaměstnávání více než 25 pracovníků a z toho následně vyplývající povinnost podnikatele zapsat se do podnikového rejstříku. Tuto úpravu živnostenský zákon nepřevzal.

Při zahájení podnikání potřeboval podnikatel souhlas druhého manžela k použití

³⁶ BARTOŠÍKOVÁ, M., BARTOŠÍK, M. *Průvodce zákonem o soukromém podnikání*. Zákon č. 105/1990 Sb., § 1 odst. 1. Praha, Spektrum, 1990, s. 31.

³⁷ BARTOŠÍKOVÁ, M., BARTOŠÍK, M. *Průvodce zákonem o soukromém podnikání*. Zákon č. 105/1990 Sb., § 1 odst. 2. Praha, Spektrum, 1990, s. 31.

³⁸ BARTOŠÍKOVÁ, M., BARTOŠÍK, M. *Průvodce zákonem o soukromém podnikání*. Zákon č. 105/1990 Sb., § 1 odst. 3. Praha, Spektrum, 1990, s. 31.

³⁹ BARTOŠÍKOVÁ, M., BARTOŠÍK, M. *Průvodce zákonem o soukromém podnikání*. Zákon č. 105/1990 Sb., § 3, 4 a 5. Praha, Spektrum, 1990, s. 37-41.

⁴⁰ BARTOŠÍKOVÁ, M., BARTOŠÍK, M. *Průvodce zákonem o soukromém podnikání*. Zákon č. 105/1990 Sb., § 6 a 7. Praha, Spektrum, 1990, s. 42- 47.

majetku v bezpodílovém spoluvlastnictví manželů. V případě, že druhý manžel s tímto nesouhlasil, soud na jeho návrh bezpodílové spoluvlastnictví manželů zrušil.⁴¹

2.4.2 Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

Základem právní úpravy živnostenského podnikání je zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání a zákon č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech, které nabyly účinnosti k 1. lednu 1992. Právní úprava živnostenského zákona vychází z ústavního základu podnikání, kterým je čl. 26 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, zakotvující subjektivní právo podnikat jako právo každého na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu, jakož i právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost. Z odst. 2 potom vyplývá, že omezovat podnikatelskou činnost lze pouze zákonem nebo na základě zákona.

Živnostenským zákonem byla nahrazena předchozí úprava soukromého podnikání občanů a sjednoceny podmínky pro živnostenské podnikání fyzických i právnických osob. Tato právní úprava navázala na zásady živnostenského řádu z roku 1859. Od svého vzniku prošel živnostenský zákon celou řadou změn, podle stavu k 30. září 2009 lze již napočítat 103 novelizace.⁴²

---

⁴¹ BARTOŠÍKOVÁ, M., BARTOŠÍK, M. *Průvodce zákonem o soukromém podnikání*. Zákon č. 105/1990 Sb., § 16. Praha, Spektrum, 1990, s. 62 - 64.

⁴² HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění zákona č. 231/1992 Sb., zákona č. 591/1992 Sb., zákona č. 273/1993 Sb., zákona č. 303/1993 Sb., zákona č. 38/1994 Sb., zákona č. 42/1994 Sb., zákona č. 136/1994 Sb., zákona č. 200/1994 Sb., zákona č. 237/1995 Sb., zákona č. 286/1995 Sb., zákona č. 94/1996 Sb., zákona č. 95/1996 Sb., zákona č. 147/1996 Sb., zákona č. 19/1997 Sb., zákona č. 49/1997 Sb., zákona č. 61/1997 Sb., zákona č. 79/1997 Sb., zákona č. 217/1997 Sb., zákona č. 280/1997 Sb., zákona č. 15/1998 Sb., zákona č. 83/1998 Sb., zákona č. 157/1998 Sb., zákona č. 167/1998 Sb., zákona č. 159/1999 Sb., zákona č. 356/1999 Sb., zákona č. 358/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 363/1999 Sb., zákona č. 27/2000 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 121/2000 Sb., zákona č. 122/2000 Sb., zákona č. 123/2000 Sb., zákona č. 124/2000 Sb., zákona č. 149/2000 Sb., zákona č. 150/2000 Sb., zákona č. 151/2000 Sb., zákona č. 158/2000 Sb., zákona č. 247/2000 Sb., zákona č. 249/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 309/2000 Sb., zákona č. 362/2000 Sb., zákona č. 409/2000 Sb., zákona č. 458/2000 Sb., zákona č. 100/2001 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 164/2001 Sb., zákona č. 256/2001 Sb., zákona č. 274/2001 Sb., zákona č. 477/2001 Sb., zákona č. 478/2001 Sb., zákona č. 501/2001 Sb., zákona č. 86/2002 Sb., zákona č. 119/2002 Sb., zákona č. 174/2002 Sb., zákona č. 281/2002 Sb., zákona č. 308/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 130/2003 Sb., zákona č. 162/2003 Sb., zákona č. 224/2003 Sb., zákona č. 228/2003 Sb., zákona č. 274/2003 Sb., zákona č. 354/2003 Sb., zákona č. 438/2003 Sb., zákona č. 84/2004 Sb., zákona č. 119/2004 Sb., zákona č. 167/2004 Sb., zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 326/2004 Sb., (úplné znění zákon č. 374/2004 Sb.), zákona č. 326/2004 Sb., zákona č. 695/2004 Sb., zákona č. 499/2005 Sb., zákona č. 58/2005 Sb., zákona č. 95/2005 Sb., zákona č. 127/2005 Sb., zákona č. 215/2005 Sb., zákona č. 253/2005 Sb., zákona č. 358/2005 Sb., zákona č. 444/2005 Sb., zákona č. 62/2006 Sb., zákona č. 76/2006 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 131/2006 Sb., zákona č. 161/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 179/2006 Sb., zákona č. 186/2006 Sb., zákona č. 191/2006 Sb., zákona č. 212/2006 Sb., zákona č. 214/2006 Sb., zákona č. 225/2006 Sb., zákona č. 247/2006 Sb., zákona č. 310/2006 Sb., zákona č. 315/2006 Sb., zákona

Předmětem úpravy živnostenského zákona jsou podmínky živnostenského podnikání a kontrola nad jejich dodržováním.⁴³ Jedná se o podmínky potřebné k získání oprávnění k podnikatelské činnosti (živnostenského oprávnění) a dále podmínky, které je subjekt živnostenského oprávnění povinen dodržovat. Do této oblasti patří úprava živnostenské kontroly, která je prováděna formou správního dozoru, a úprava správní odpovědnosti živnostenských podnikatelů a jejich odpovědných zástupců. Podmínky živnostenského podnikání i kontrolu nad jejich dodržováním upravuje řada dalších zákonů, na které živnostenský zákon mnohdy odkazuje.

Živnostenský zákon je veřejnoprávním předpisem, který upravuje právní vztahy mezi živnostenskými úřady a subjekty (fyzickou nebo právnickou osobou)

- ucházejícími se o oprávnění k provozování živností,
- oprávněnými provozovat živnost při jejím vlastním provozování,
- oprávněnými provozovat živnost při změně a zániku živnostenského oprávnění,
- které se dopustily přestupku nebo správního deliktu.

Jedná se o vztahy nerovné, živnostenský úřad jako reprezentant státu má vždy mocensky nadřazené postavení.

č. 160/2007 Sb., zákona č. 270/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 130/2008 Sb., a zákona č. 189/2008 Sb. Praha, Linde, 2008, s. 15-16.

⁴³ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 1. Praha, Linde, 2008, s. 16.

3 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ V ZÁVISLOSTI NA ZMĚNÁCH PRÁVNÍ ÚPRAVY ŽIVNOSTENSKÉHO ZÁKONA

3.1 Živnostenské podnikání

Živnostenské podnikání je podnikání realizované v živnostenskoprávním režimu, to znamená za podmínek předepsaných příslušnou živnostenskoprávní úpravou. Je jedním z druhů podnikání, které vykazuje určitá specifika a zároveň rysy obecně platné pro veškeré podnikání.

Ve smyslu naší právní úpravy *se podnikáním rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku.*⁴⁴ Takto obecně vymezuje podnikání obchodní zákoník. Aby se jednalo o podnikání, musí být splněny všechny uvedené pozitivní znaky a činnost právem povolenu. Z tohoto pojmu bezprostředně vychází i platná živnostenská úprava.

Podle současné právní úpravy je podnikatelem:⁴⁵

- *osoba zapsaná v obchodním rejstříku,*
- *osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění,*
- *osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů,*
- *fyzická osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu.*

Živnostenský zákon pro živnostenské podnikání zavádí legislativní zkratku živnost,⁴⁶ vztahující se jak na podnikající fyzické osoby, tak i osoby právnické. Každý živnostník je tedy podnikatelem podnikajícím podle živnostenského zákona a zároveň podnikatelem podle obchodního zákoníku.

Živnostenský zákon je speciálním zákonem ve vztahu k obchodnímu zákoníku, neboť jeho úprava se vztahuje pouze na osoby podnikající podle živnostenského oprávnění. Obchodní zákoník potom obecně upravuje práva a povinnosti všech

---

⁴⁴ ŠTENGLOVÁ, I., a kol. *Obchodní zákoník*. Zákon č. 513/1991 Sb., § 2 odst. 1. Praha, C. H. Beck, 2009. s. 6.

⁴⁵ ŠTENGLOVÁ, I., a kol. *Obchodní zákoník*. Zákon č. 513/1991 Sb., § 2 odst. 2. Praha, C. H. Beck, 2009. s. 6.

⁴⁶ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 2. Praha, Linde, 2008, s. 17.

podnikajících subjektů, včetně živnostníků.

3.2 Subjekty oprávněné provozovat živnost

*„Živnost může provozovat fyzická nebo právnická osoba, splní-li podmínky stanovené živnostenským zákonem (dále jen podnikatel); státní povolení k provozování živnosti (dále jen koncese) se vyžaduje jen v případech vymezených tímto zákonem.“*⁴⁷

Vedle jednotlivých fyzických osob podnikají podle zákona o živnostenském podnikání i obchodní společnosti, družstva a státní podniky za předpokladu, že předmět jejich činnosti má povahu živnosti. Dále potom právnické osoby, které nebyly zřízeny za účelem podnikání a kterým je právo podnikat přiznáno zvláštním právním předpisem. Těmito mohou být obce, kraje, rozpočtové a příspěvkové organizace, církve a náboženské společnosti. Naopak vlastním jménem nesmějí podnikat nadace, nadační fondy, politické strany a hnutí. Právo provozovat živnost je omezeno u soudců, prokurátorů, zaměstnanců státní správy a územní samosprávy ve funkcích stanovených zákonem, u příslušníků bezpečnostních sborů a příslušníků ozbrojených sil.

Novela živnostenského zákona, zákon č. 286/1995 Sb., zcela vypustila původní ustanovení týkající se střetu zájmů a upřesnila podmínky podnikání zahraničních osob. *„Fyzická osoba s bydlištěm nebo právnická osoba se sídlem mimo území České republiky může na území České republiky provozovat živnost za stejných podmínek a ve stejném rozsahu jako česká osoba.“* Dále stanovila, že *„za českou osobu se považuje fyzická osoba s bydlištěm nebo právnická osoba se sídlem na území České republiky,“*⁴⁸ přičemž bydlištěm se pro účely tohoto zákona rozumí místo trvalého pobytu na území naší republiky. Doplněna byla i povinnost zahraničních osob předkládat doklady včetně ověřeného českého překladu s ověřením pravosti podpisů a otisku razítka na předkládaných originálech.

Další zpřesnění bylo provedeno zákonem č. 356/1999 Sb. Podnikání zahraniční fyzické osoby v České republice, která není podnikatelem v zahraničí, se nově váže i na povolení k pobytu za účelem podnikání. Tato povinnost se nevztahuje na občana členského státu Evropské unie nebo států, u nichž toto omezení vylučuje mezinárodní

---

⁴⁷ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 5 odst. 1. Praha, Linde, 2008, s. 32.

⁴⁸ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 5 odst. 2. Praha, Linde, 2008, s. 32.

smlouva a na občana ČR, který nemá na našem území trvalý pobyt.

Zákon č. 167/2004 Sb. stanovil, že překlad dokladu do českého jazyka musí být proveden tlumočnickem zapsaným do seznamu znalců a tlumočnicků. Výjimku z povinnosti předkládat překlady dokladů do češtiny mají fyzické a právnické osoby z členských států Evropské unie, Evropského hospodářského prostoru a občané Švýcarské konfederace, kteří mohou předkládat neformální překlad.⁴⁹ Současně bylo pro tyto osoby upuštěno od povinného ověřování pravosti podpisu a otisku razítka. V případě pochybností o správnosti překladu, pravosti podpisu nebo razítka je živnostenskému úřadu umožněno požadovat předložení překladu provedeného soudním tlumočnickem a ověření pravosti podpisu a razítka.

Stávající úprava byla doplněna zákonem č. 130/2008 Sb., v souladu s požadavky evropských předpisů. Živnostensky podnikat mohou i osoby, kterým byl udělen azyl nebo doplňková ochrana, a to včetně rodinných příslušníků.

3.2.1 Podmínky provozování živnosti

Živnostenské oprávnění je subjektivním veřejným právem, které spočívá v oprávnění provozovat konkrétní živnost. Vznik živnostenského oprávnění je u všech druhů živností vázán na splnění určitých podmínek. Tyto podmínky musí splňovat fyzická osoba, tj. podnikatel nebo odpovědný zástupce nejen pro vznik živnostenského oprávnění, ale i po celou dobu provozování živnosti. V případě neplnění těchto podmínek může živnostenský úřad pozastavit provozování živnosti, případně živnostenské oprávnění zrušit.

Zákon o živnostenském podnikání rozlišuje podmínky:

- všeobecné
- zvláštní.

Podmínky všeobecné jsou absolutní, což znamená, že jsou vyžadovány vždy a oprávnění k živnostenskému podnikání bez nich nemůže vzniknout. Na rozdíl od nich jsou zvláštní podmínky relativní a nejsou vyžadovány u zakládání oprávnění ke všem druhům živnostenského podnikání a podnikatel je nemusí splňovat sám osobně v případě, že je splňuje odpovědný zástupce.⁵⁰

⁴⁹ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Praha, Linde, 2008, s. 38.

⁵⁰ PRŮCHA, P. *Živnostenské právo*. Brno, Masarykova univerzita, 2005, s. 57.

3.2.1.1 Všeobecné podmínky provozování živnosti

Všeobecné podmínky provozování živnosti zákon stanoví taxativně a jsou jimi:

- *dosažení věku 18 let*
- *způsobilost k právním úkonům*
- *bezúhonnost.*⁵¹

Kategorickým požadavkem je dosažení dolní věkové hranice 18 let a nelze ji nahradit nabytím zletilosti podle občanského zákoníku.

Způsobilost k právním úkonům, tj. schopnost vlastními úkony nabývat práv a povinností, vzniká v plném rozsahu zletilostí, tedy dosažením věku 18 let. Omezit nebo zbavit osobu způsobilosti k právním úkonům lze pouze na základě rozhodnutí soudu. Tato podmínka se zkoumá samostatně vedle podmínky dosažení věku.

Bezúhonností se rozumí beztrestnost ve smyslu trestního práva a je vymezena negativně s uvedením osob, které za bezúhonné považovat nelze. Pojem bezúhonnosti byl často novelizován, současná právní úprava je výsledkem zákona č. 130/2008 Sb. Bezúhonnost se posuzuje v souvislosti s pravomocným odsouzením za úmyslný trestný čin spáchaný samostatně nebo v souběhu s jinými trestnými činy, za který byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku nebo za neúmyslný trestný čin, jehož skutková podstata souvisí s předmětem podnikání.⁵² Prokazuje se výpisem z Rejstříku trestů, u zahraniční fyzické osoby výpisem z evidence trestů nebo obdobným dokladem vydaným státem, jehož je občanem nebo podle místa posledního pobytu. Výpis z Rejstříku trestů zajišťuje podle zákona č. 130/2008 Sb. živnostenský úřad v elektronické podobě.

Požadavek bezúhonnosti zajišťuje veřejný zájem na udělování živnostenského oprávnění jen těm osobám, které poskytují záruku, že budou realizovat živnostenské podnikání v souladu se zájmy státu.⁵³ Pokud dojde ke ztrátě bezúhonnosti nebo způsobilosti k právním úkonům v rámci provozování živnosti, je tato skutečnost důvodem ke zrušení živnostenského oprávnění.

Takto uvedené všeobecné podmínky provozování živnosti jsou kladeny na fyzické osoby. V souvislosti s možností právnických osob ustanovit odpovědného

⁵¹ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 6 odst. 1. Praha, Linde, 2008, s. 39.

⁵² HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 6 odst. 2. Praha, Linde, 2008, s. 39.

⁵³ PRŮCHA, P. *Živnostenské právo*. Brno, Masarykova univerzita, 2005, str. 59.

zástupce bylo zákonem č. 286/1995 Sb. stanoveno, že všeobecné podmínky provozování živnosti musí splňovat i fyzická osoba, která plní funkci odpovědného zástupce.

Zákon č. 356/1999 uvedl jako další všeobecnou podmínku provozování živnosti neexistenci daňových nedoplatků, jejichž správcem byl finanční úřad. Povinnost fyzické osoby, která na území ČR podnikala nebo podniká, předkládat doklad o nedoplatecích na platbách pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti byla zavedena zákonem č. 167/2004 Sb. Tato povinnost byla zrušena zákonem č. 270/2007 Sb., o změně zákona o správě daní a poplatků.

3.2.1.2 Zvláštní podmínky provozování živnosti

Zvláštní podmínky zahrnují „*odbornou nebo jinou způsobilost, pokud je živnostenský zákon nebo zvláštní předpisy vyžadují*“⁵⁴ a souvisí pouze s provozováním určitého typu živnosti.

Odborná způsobilost je vyžadována u ohlašovacích živností řemeslných, ohlašovacích živností vázaných a u většiny živností koncesovaných. Je dosahována vzděláním v oboru s následnou praxí. Důvodem je zajištění výkonu podnikatelské činnosti osobami odborně způsobilými především u živností, u kterých by mohlo dojít k ohrožení zdraví spotřebitelů. U živností volných se splnění zvláštních podmínek provozování živnosti nevyžaduje. Odborná způsobilost je obsažena ve znění jednotlivých paragrafů zákona v části druhé pro živnosti řemeslné a v přílohách živnostenského zákona pro živnosti vázané a koncesované.

Dokladem odborné způsobilosti je výuční list v oboru, vysvědčení o ukončeném středním odborném vzdělání v oboru, vysvědčení o maturitní zkoušce, diplom nebo jiný doklad o ukončení vysoké školy.

V případě, že dojde ke změně nebo doplnění požadavků na odbornou způsobilost na základě změny právní úpravy živnostenského zákona nebo zvláštního právního předpisu, a to po vzniku živnostenského oprávnění, nemusí podnikatel prokazovat praxi. To samé platí pro osobu odpovědného zástupce, jestliže tuto funkci vykonávala již před změnou. Toto ustanovení bylo provedeno zákonem č. 167/2004 Sb.

Podle zákona č. 285/1995 lze odbornou způsobilost prokázat i dokladem

---

⁵⁴ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 7 odst. 1. Praha, Linde, 2008, s. 42.

získaným na základě rekvalifikace, případně lze vzdělání nahradit dlouholetou praxí v oboru.

Praxe v oboru se vyžaduje u vázaných nebo koncesovaných živností, u živností řemeslných se nevyžaduje, pokud podnikatel prokáže vzdělání v příslušném oboru. Pouze při prokazování vzdělání v příbuzném oboru je nutné doložit jednoroční praxi. Definicí praxe v oboru a příbuzného oboru přinesl zákon č. 130/2008 Sb. Zavedl i uvedení požadavků na odbornou kvalifikaci získanou v jiném státě EU přímo v živnostenském zákoně.

U vybraných živností byl na základě zákona č. 356/1999 Sb. podnikatel povinen zajistit výkon činností jen osobou odborně způsobilou podle nařízení vlády č. 140/2000 Sb. Další zpřesnění bylo provedeno zákonem č. 130/2008 Sb. Nově byly přímo v zákoně stanoveny požadavky na odbornou způsobilost osob vykonávajících určité živnosti a seznam těchto živností je uveden v příloze č. 5. O těchto osobách vede podnikatel potřebnou evidenci.

Pokud podnikatel zvláštní podmínky provozování živnosti nesplňuje, je možné tento stav zhojit ustanovením odpovědného zástupce. U právnické osoby musí zvláštní podmínky splňovat odpovědný zástupce.

Jiná způsobilost je vyžadována buď přímo živnostenským zákonem nebo zvláštními právními předpisy.

3.2.2 Překážky provozování živnosti

Kromě nesplnění všeobecných či zvláštních podmínek vylučuje vznik živnostenského oprávnění existence překážek provozování živnosti.⁵⁵ Nastanou-li překážky provozování živnosti v průběhu živnostenského oprávnění, živnostenský úřad toto oprávnění zruší.

Překážkou je skutečnost, že podnikatel není schopen dostát svým závazkům, na majetek byl prohlášen konkurs a soudem bylo rozhodnuto o ukončení provozování podniku nebo dojde-li k prodeji podniku. Od tohoto okamžiku podnikatel nemůže provozovat svou živnost. Ke změně ustanovení, které tyto překážky upravuje, došlo zákonem č. 296/2007 Sb., kterým se mění insolvenční zákon.

Druhou překážkou vylučující provozování živnosti je zákaz činnosti, který vydal

---

⁵⁵ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 8. Praha, Linde, 2008, s. 47-48.

soud nebo jiný správní orgán, a to po dobu, kdy tento zákaz trvá. Zákaz se musí vztahovat na činnost týkající se provozování živnosti v oboru nebo příbuzném oboru.

Překážkou provozování živnosti může být i zrušení živnostenského oprávnění živnostenským úřadem proto, že podnikatel závažným způsobem porušuje povinnosti stanovené rozhodnutím o udělení koncese, živnostenským zákonem nebo zvláštními právními předpisy, popř. na návrh orgánu státní správy, který vydal stanovisko k udělení koncese nebo na návrh příslušné správy sociálního zabezpečení.

Zákon č. 130/2008 Sb. urovnal všechny překážky provozování živnosti systémově pod jedno ustanovení.

3.2.3 Institut odpovědného zástupce

„Podnikatel může provozovat živnost prostřednictvím odpovědného zástupce. Odpovědný zástupce je fyzická osoba ustanovená podnikatelem, která odpovídá za řádný provoz živnosti a za dodržování živnostenskoprávních předpisů a je k podnikateli ve smluvním vztahu. Nikdo nemůže být ustanoven do funkce odpovědného zástupce pro více než čtyři podnikatele.“⁵⁶

Odpovědný zástupce je přímo odpovědný podnikateli. Smluvní vztah odpovědného zástupce vůči podnikateli může být kromě pracovněprávního vztahu založený na základě občanského nebo obchodního zákoníku. Živnostenskému úřadu je za provozování živnosti odpovědný podnikatel, odpovědného zástupce lze podle zákona č. 286/1995 Sb. postihnout pouze za porušení povinností stanovených přímo pro něj živnostenským zákonem.⁵⁷

Živnostenský zákon rozlišuje ustanovení odpovědného zástupce povinné i dobrovolné. Povinnost ustanovit odpovědného zástupce má:

- *„podnikatel, který je fyzickou osobou a nesplňuje zvláštní podmínky provozování živnosti, pokud jsou vyžadovány,*
- *podnikatel, který je právnickou osobou, pro živnosti vyžadující splnění zvláštních podmínek provozování živnosti; odpovědným zástupcem ustanoví osobu, která je jejím statutárním orgánem nebo jeho členem a splňuje podmínky*

⁵⁶ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 11 odst. 1. Praha, Linde, 2008, s. 56.

⁵⁷ HORÁLEK, V. *Živnostenský zákon. Úplné znění a komentář k zákonu č. 286/1995 Sb. Rejstřík*. Praha, Prospektum, 1996, s. 29.

pro výkon funkce,

- *zahraniční právnická osoba, která ustanoví do funkce odpovědného zástupce vedoucího organizační složky podniku umístěné na území České republiky; pokud však nesplňuje podmínky stanovené zákonem, ustanoví jinou osobu.*⁵⁸

Odpovědný zástupce musí splňovat všeobecné podmínky provozování živnosti a pokud to charakter živnosti vyžaduje, i podmínky zvláštní. Na základě zákona č. 286/1995 Sb. jím nemůže být osoba, u které existuje překážka provozování živnosti nebo které bylo zrušeno živnostenské oprávnění z důvodů porušení zákona. Zákon č. 356/1999 Sb. stanovil neslučitelnost členství v dozorčí radě, popř. jiném kontrolním orgánu právnické osoby s funkcí odpovědného zástupce u téže právnické osoby.

I v případě dobrovolně ustanoveného odpovědného zástupce musí tento splňovat zákonem stanovené požadavky. U živnosti ohlašovací má podnikatel povinnost oznámit živnostenskému úřadu ustanovení a rovněž i ukončení výkonu jeho funkce. Svoji funkci může odpovědný zástupce vykonávat ode dne ustanovení, pokud splňuje podmínky pro provozování živnosti.

Ustanovení odpovědného zástupce pro koncesovanou živnost je nutno předložit živnostenskému úřadu ke schválení. Nabývá účinnosti dnem, kdy rozhodnutí o schválení nabylo právní moci. Pokud odpovědný zástupce přestane vykonávat tuto funkci nebo nesplňuje podmínky provozování živnosti, musí podnikatel tuto skutečnost neprodleně oznámit živnostenskému úřadu. V případě, že oznámí ukončení funkce sám odpovědný zástupce, musí podle zákona č. 130/2008 Sb. současně prokázat, že o ukončení výkonu své funkce předem písemně informoval podnikatele.

Nového odpovědného zástupce musí podnikatel ustanovit v případě, že odpovědný zástupce přestane vykonávat funkci nebo nesplňuje zákonem dané podmínky provozování živnosti. Tato povinnost se na něj nevztahuje, je-li pozastaveno provozování živnosti nebo sám požádá o přerušování provozování živnosti.

Ke sjednocení právní úpravy institutu odpovědného zástupce pro právnické a fyzické osoby došlo zákonem č. 214/2006 Sb.

---

⁵⁸ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 11 odst. 4. Praha, Linde, 2008, s. 56.

3.3 Živnost

Živnostenský zákon definuje živnost v návaznosti na vymezení pojmu podnikání obchodním zákoníkem. „Živností je soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených zákonem.“⁵⁹ Všechny tyto znaky musí být splněny současně, aby mohla být určitá činnost označena za živnost.

Jedná se o činnost soustavnou; pod tímto pojmem rozumíme určitou trvalost, stálost a pravidelnost výkonu této činnosti na rozdíl od činnosti jednorázové nebo nahodilé. Může však jít o činnost vykonávanou sezónně, činnost vyžadující k provedení delší dobu nebo činnost vykonávanou opakovaně při určitých příležitostech.

Samostatností je možno odlišit živnostenské podnikání od zaměstnaneckého vztahu. Podnikatel realizuje živnostenské oprávnění sám za sebe: samostatně rozhoduje o své činnosti, organizuje ji, zajišťuje a realizuje její výsledky.

Veškeré právní úkony spojené s jeho podnikatelskou činností činí podnikatel pod vlastním obchodním jménem. Tento institut není v živnostenském zákoně upraven, rozumíme jím označení podnikatele ve smyslu obchodního zákoníku.⁶⁰

Provozování živnosti na vlastní odpovědnost vyjadřuje riziko podnikatelského rozhodování. Podnikatel odpovídá za porušení právních povinností v souvislosti s jeho podnikatelskou činností celým svým majetkem.

Činnost podnikatele musí směřovat k dosažení zisku. Provozovaná činnost, resp. její finální výsledek, je určen na trh, k nabídce nebo k užití jinému, nikoliv samotným provozovatelem.⁶¹ Přitom není rozhodující, zda zisku bude skutečně dosaženo, postačující je takový úmysl. Rovněž nerozhoduje, pro jaké účely bude zisk použit.

Požadavek souladu podnikatelské činnosti s podmínkami stanovenými živnostenským zákonem doplňuje pojem živnosti.

---

⁵⁹ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 2. Praha, Linde, 2008, s. 17.

⁶⁰ ŠTENGLOVÁ, I., a kol. *Obchodní zákoník*. Zákon č. 513/1991 Sb., § 8-11. Praha, C. H. Beck, 2009, s. 19-33.

Obchodní firma je název, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku. Podnikatel je povinen činit právní úkony pod svou firmou. Podnikatelé, kteří nejsou zapsáni v obchodním rejstříku, činí právní úkony pod svým jménem a příjmením nebo názvem.

⁶¹ ŠTRUPLOVÁ, E., KOHOUT, A. *Živnostenský zákon a předpisy související*. Praha, Orac, 1998, s. 10.

3.3.1 Negativní vymezení živnosti

Některé činnosti jsou ze živnostenského zákona vyloučeny, přičemž výčet uvedených činností je taxativní.⁶² Zahrnuje jednak činnosti, které nejsou podnikáním a tedy ani živností a dále činnosti vyžadující samostatné zákonné úpravy.

Určité činnosti podle zvláštních zákonů nemůže vykonávat nikdo jiný než stát nebo právnická osoba za tímto účelem státem zřízená nebo touto činností státem pověřená. Příkladem může být provádění archeologických výzkumů. Živností není ani činnost fyzických osob, kterými jsou například lékaři, lékárníci, stomatologové, psychoterapeuti, veterinární lékaři, advokáti, notáři, soudní exekutoři, znalci a tlumočníci, auditoři a daňoví poradci, burzovní makléři a podobně. Stejně tak živností není ani činnost bank, pojišťoven, penzijních fondů, spořitelních a úvěrních družstev, burz, obchodníků s cennými papíry, pořádání loterií, hornická činnost, výroba elektřiny, plynu a tepla a jejich přeprava a distribuce, zemědělství, prodej nezpracovaných rostlinných a živočišných výrobků z vlastní drobné pěstitelské a chovatelské činnosti, námořní doprava a mořský rybolov, provozování dráhy a drážní dopravy, výkon inspekce práce, zprostředkování zaměstnání a další. Rovněž pronajímání nemovitostí, bytových a nebytových prostor není živností, pokud nejsou poskytovány další služby, jako je například strava, ložní prádlo nebo úklid. Za základní službu je potom považována dodávka energií, odvoz odpadků nebo úklid a osvětlení společných prostor.

Výčet činností vyloučených ze živnostenského zákona se neustále mění v závislosti na přijímání nových zákonných předpisů upravujících výkon jednotlivých typů podnikatelské činnosti.

3.3.2 Rozdělení živností

Živnostenský zákon rozlišuje dvě základní kategorie živností:

- „živnosti ohlašovací, které při splnění stanovených podmínek smějí být provozovány na základě ohlášení,
- živnosti koncesované, které smějí být provozovány na základě koncese.“⁶³

Podle tohoto rozdělení je rozlišen mechanismus vzniku oprávnění živnostensky

⁶² HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 3. Praha, Linde, 2008, s. 25.

⁶³ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 9 odst. 1. Praha, Linde, 2008, s. 51.

podnikat. U ohlašovacích živností vznikne oprávnění provozovat živnost ohlášením, případně dnem, který je v ohlášení uveden jako den zahájení živnosti, pokud žadatel splňuje všeobecné podmínky a požadavek odborné způsobilosti. Vznik oprávnění u koncesovaných živností je vázán na pravomocné rozhodnutí o udělení koncesní listiny živnostenským úřadem. Ten posuzuje splnění jak všeobecných, tak i zvláštních podmínek provozování živnosti. Na udělení koncese právní nárok není. Průkazem živnostenského oprávnění je podle zákona č. 130/2008 Sb. výpis ze živnostenského rejstříku.

Podle požadované odborné způsobilosti jsou ohlašovací živnosti dále rozděleny na:

- *řemeslné,*
- *vázané,*
- *volné.*⁶⁴

Obsahové náplně jednotlivých živností jsou stanoveny nařízením vlády č. 278/2008 Sb.

3.3.2.1 Živnosti ohlašovací řemeslné

Řemeslné živnosti jsou taxativně uvedeny v příloze č. 1 živnostenského zákona⁶⁵ a jsou představovány klasickými řemesly jako je například zednictví, zámečnictví, nástrojařství, pokrývačství, tesařství, klempířství a oprava karoserií nebo opravy silničních vozidel. Odborná způsobilost se dokládá dosažením určitého vzdělání. Zákon stanoví doklady, kterými se odborná způsobilost prokazuje, resp. kterými doklady může být nahrazena.⁶⁶

Požadavky na odbornou způsobilost pro provozování řemeslných živností byly značně liberalizovány zákonem č. 286/1995 Sb., který vypustil požadavek na prokazování tříleté praxe a nově se za splnění odborné způsobilosti považuje úspěšné absolvování rekvalifikačních kurzů v příslušném oboru. Současná úprava prokazování

---

⁶⁴ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy souvisící s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 19. Praha, Linde, 2008, s. 70.

⁶⁵ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy souvisící s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 20. Praha, Linde, 2008, s. 71.

⁶⁶ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy souvisící s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 22. Praha, Linde, 2008, s. 71-75.

odborné způsobilosti doklady o ukončeném vzdělání v oboru je výsledkem zákona č. 130/2008 Sb., který upustil od požadavku prokazovat současně i odbornou praxi.

Odborná způsobilost se prokazuje výučním listem v příslušném oboru, maturitním vysvědčením na střední odborné škole nebo učilišti, diplomem nebo jiným dokladem o absolvování bakalářského nebo magisterského studijního programu. Další způsob splnění odborné způsobilosti umožnil zákon č. 167/2004 Sb. dokladem o uznání odborné kvalifikace vydaným uznávacím orgánem podle zákona č. 18/2004 Sb. Zákon č. 130/2008 Sb. potom umožnil občanovi jiného členského státu Evropské unie prokázat odbornou způsobilost dokladem získaným v jiném státě.

Náhradním může být doklad o vyučení nebo studiu v příbuzném oboru a jednoroční praxe, doklad o vykonání šestileté praxe v oboru nebo osvědčení o rekvalifikaci a doklad o vykonání jednoroční praxe v oboru. Zákonem č. 130/2008 Sb. byl zrušen způsob prokazování odborné způsobilosti kvalifikační zkouškou vykonanou před komisí.

3.3.2.2 Živnosti ohlašovací vázané

Okruh živností vázaných je taxativně vymezen v příloze č. 2.⁶⁷ Předepsaná odborná způsobilost je stanovena rovněž v této příloze nebo ve zvláštních právních předpisech.⁶⁸ Mezi tyto živnosti patří projektová činnost ve výstavbě, provozování autoškoly, oční optika, výkon zeměměřičských činností, apod.

Odbornou způsobilost bylo možné podle zákona č. 356/1999 Sb. prokázat také dokladem o rekvalifikaci a dokladem o vykonání příslušné praxe v oboru. Tato obecná možnost byla zrušena zákonem č. 130/2008 Sb., zůstává však zachována u některých živností uvedených přímo v příloze č. 2. U jednotlivých živností je též možno prokázat odbornou způsobilost doklady vydanými institucemi akreditovanými podle zvláštních právních předpisů. Pro občana České republiky nebo jiného členského státu Evropské unie tento zákon stanovil i možnost prokázání odborné způsobilosti dokladem vydaným uznávacím orgánem.

---

⁶⁷ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 20. Praha, Linde, 2008, s. 75.

⁶⁸ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 24 odst. 1. Praha, Linde, 2008, s. 76.

3.3.2.3 Živnosti ohlašovací volné

Volné živnosti jsou charakterizovány jako živnosti, pro jejichž provozování zákon nevyžaduje prokazování odborné ani jiné způsobilosti a k získání živnostenského oprávnění musí být splněny všeobecné podmínky. Obsahové náplně oborů činností jsou uvedeny v příloze č. 4.⁶⁹

V původním znění živnostenského zákona se jednalo o živnosti, které nebyly uvedeny v přílohách č. 1 až 3. Podle zákona č. 356/1999 Sb. vláda stanovila obory volných živností nařízením č. 140/2000 Sb. Současné znění je výsledkem zákona č. 130/2008 Sb., který zavedl jedinou volnou živnost. Tato úprava zjednodušuje přístup do podnikání s ohledem na skutečnost, že u volných živností není vyžadována odborná ani jiná způsobilost. Volné živnosti zahrnují 80 oborů činností a jedná se o veškeré činnosti výrobní, obchodní nebo poskytující služby, které nejsou upraveny v přílohách 1 až 3.

3.3.2.4 Živnosti koncesované

Seznam živností koncesovaných a požadované odborné kvalifikace jsou uvedeny v příloze živnostenského zákona č. 3, případně je upravují zvláštní právní předpisy uvedené v této příloze.⁷⁰ Tyto živnosti se dále nedělí. Zejména z důvodu veřejného zájmu a ochrany zdraví a majetku platí u koncesovaných živností přísnější zvláštní podmínky provozování živnosti. Specifické požadavky mohou být kladeny na zaměstnance nebo provozovny. Mezi koncesované živnosti patří např. silniční motorová doprava, provozování cestovní kanceláře nebo provádění veřejných dražeb.

Původně zákonem stanovenou zvláštní podmínkou byla spolehlivost, posuzovaná ve vztahu k předmětu podnikání se zřetelem na ochranu života, zdraví, majetkových a jiných práv osob a veřejných zájmů. Byla vyloučena zákonem č. 356/1999 Sb. Také obecná možnost nahradit požadavek na vyučení v oboru nebo na středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou dokladem o rekvalifikaci nebo jiným dokladem o odborné způsobilosti byla zrušena, a to zákonem č. 130/2008 Sb. Tato možnost zůstává zachována jen u některých živností, které jsou uvedeny přímo

⁶⁹ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 25. Praha, Linde, 2008, s. 77.

⁷⁰ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 26 a 27. Praha, Linde, 2008, s. 78.

v příloze č. 3.

Odbornou způsobilost občana České republiky a státního příslušníka členského státu Evropské unie lze prokázat dokladem o uznání odborné kvalifikace vydaným uznávacím orgánem nebo dokladem vydaným ve smyslu zákona o uznání odborné kvalifikace, jak stanovil zákon č. 167/2004 Sb.

Živnostenský úřad má možnost uložit podnikateli podmínky provozování koncese nebo jejich změny v rozhodnutí o udělení koncese. Přitom je vždy povinen vycházet ze živnostenského zákona nebo ze zvláštních právních předpisů.⁷¹

3.4 Živnostenské oprávnění

Živnostenské oprávnění je základním institutem živnostenského zákona a je předpokladem k provozování živnosti. Lze jej charakterizovat jako subjektivní právo veřejnoprávní povahy, které spočívá v oprávnění podnikatele provozovat určitou konkrétní živnost. Základními znaky živnostenského oprávnění jsou:

- subjektem živnostenského oprávnění mohou být fyzické i právnické osoby, a to tuzemské i zahraniční,
- je určeno konkrétním předmětem podnikání,
- je oprávněním osobní povahy, vázané na osobu podnikatele; je nepřenositelné, živnostenský zákon stanoví případy, kdy jej může vykonávat jiná osoba, výjimku představuje zákonem stanovený institut pokračování v živnosti,
- je územně neomezené, lze jej provozovat na celém území státu,
- jeho platnost je časově neomezená, pokud nevyplývá něco jiného ze zákona nebo z vůle osoby, která jej provozuje,
- umožňuje fyzicky provozovat živnost.⁷²

Počet živnostenských oprávnění pro podnikatele není omezen, může provozovat více živností za předpokladu, že splní podmínky pro každou jednotlivou živnost. Vznik, změna a zánik živnostenského oprávnění je upraven živnostenským zákonem. Obsah živnostenského oprávnění, tedy jednotlivá práva a povinnosti podnikatele při výkonu živnosti, je kromě živnostenského zákona upraven řadou dalších zvláštních předpisů.

---

⁷¹ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 27 odst. 3. Praha, Linde, 2008, s. 78.

⁷² STAŠA, J., SRBOVÁ, I. *Zákon o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) a předpisy související*. Praha, C. H. Beck, 2002, s. XIII-XIV.

3.4.1 Vznik živnostenského oprávnění

Vznik živnostenského oprávnění je rozlišen podle druhů živností. U živností ohlašovacích je pro vznik živnostenského oprávnění rozhodující vůle subjektu, který bude podnikatelskou činnost vykonávat. Koncesované živnosti mají povahu živností povolovaných a pro vznik živnostenského oprávnění je rozhodující vůle živnostenského úřadu. Dalšími faktory jsou rozlišení osob právnických či fyzických, osob tuzemských nebo zahraničních, právní forma právnické osoby apod.

3.4.1.1 Vznik živnostenského oprávnění u ohlašovacích živností

*„Oprávnění provozovat živnost vzniká právnickým osobám již zapsaným do obchodního rejstříku, právnickým osobám, které se do obchodního rejstříku nezapisují, a fyzickým osobám u ohlašovacích živností dnem ohlášení nebo dnem uvedeným v ohlášení.“*⁷³ Předpokladem je splnění všech podmínek stanovených zákonem a případné odstranění nedostatků ohlášení.

*„Fyzická nebo právnická osoba, která hodlá provozovat ohlašovací živnost, je povinna to ohlásit živnostenskému úřadu.“*⁷⁴ Každá fyzická nebo právnická osoba, která splňuje zákonem předepsané všeobecné i zvláštní podmínky provozování živnosti, může učinit ohlášení živnosti u jakéhokoliv obecního živnostenského úřadu. Dosavadní právní úprava týkající se místní příslušnosti živnostenských úřadů byla změněna zákonem č. 130/2008 Sb. vzhledem k možnostem, které poskytuje informační systém živnostenského rejstříku. Podání lze učinit i prostřednictvím kontaktního místa veřejné správy (Czech POINT), které přijaté podání neprodleně doručí obecnímu živnostenskému úřadu, který si žadatel zvolí nebo příslušnému podle místa podání. V případě podání u zastupitelského úřadu nebo pokud si podatel nezvolí obecní živnostenský úřad, určuje se příslušnost obecního úřadu podle správního řádu.

V ohlášení živnosti je nutno uvést zákonem stanovené údaje. Pro fyzickou osobu jsou to: jméno a příjmení, popř. obchodní firma, státní občanství, bydliště, rodné číslo, datum a místo narození, rodné příjmení, místo podnikání, předmět podnikání, identifikační číslo, provozovna, ve které bude provozování živnosti vykonáváno, datum

⁷³ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 10 odst. 1a. Praha, Linde, 2008, s. 52.

⁷⁴ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 45 odst. 1. Praha, Linde, 2008, s. 90.

zahájení, popř. ukončení provozování živnosti a datum vzniku živnostenského oprávnění, je-li pozdější než den ohlášení. Uvedení místa narození a rodného příjmení, které zavedl zákon č. 130/2008 Sb., je nezbytné k vyžádání elektronického výpisu z Rejstříku trestů. Obdobné osobní údaje je nutné uvést o odpovědném zástupci.

Právnícká osoba v ohlášení uvede obchodní firmu nebo název, sídlo, jméno, příjmení, státní občanství, rodné číslo, datum narození, bydliště nebo adresu pobytu na území České republiky, dále osoby, které jsou jejím statutárním orgánem nebo jeho členy, označení a umístění organizační složky podniku a údaje týkající se vedoucího organizační složky, identifikační číslo, předmět podnikání, provozovny, ve kterých bude provozování živnosti uskutečňováno, datum zahájení popř. ukončení provozování živnosti a datum vzniku živnostenského oprávnění, je-li pozdější než den ohlášení. Rovněž jsou stanoveny údaje, které musí uvést odpovědný zástupce.

Vzhledem k zavedené jediné volné živnosti je další povinností ohlašovatele vymezit v předmětu podnikání obory činností, které bude v rámci svého podnikání vykonávat, a to v souladu s názvem oboru činnosti uvedeným v příloze č. 4. U živností řemeslných a vázaných musí být předmět podnikání v souladu s přílohami č. 1 a 2.⁷⁵

Prostřednictvím celorepublikové sítě centrálních registračních míst má podnikatel na základě zákona č. 214/2006 Sb. možnost učinit také některé úkony vůči finančnímu úřadu, příslušné správě sociálního zabezpečení, úřadu práce a zdravotní pojišťovně, případně provést změnu těchto údajů. Tato právní úprava soustřeďuje v souladu s cíly projektu Zjednodušení administrativních povinností některé úkony prováděné podnikateli do jednoho místa. Podnikatelem uvedené údaje má živnostenský úřad povinnost předat příslušným orgánům do 5 pracovních dnů. Pro všechna podání vůči živnostenskému úřadu dovoluje zákon č. 130/2008 využít jednotný registrační formulář.⁷⁶

Ohlašovatel je povinen prokázat splnění podmínky bezúhonnosti. Pro fyzickou osobu, která je občanem České republiky, zajišťuje výpis z Rejstříku trestů živnostenský úřad. Státní příslušník z jiného členského státu Evropské unie prokáže bezúhonnost podle zákona č. 167/2004 Sb. výpisem z evidence trestů nebo jiným rovnocenným dokladem vydaným příslušným orgánem členského státu nebo členského

---

⁷⁵ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 45 odst. 2, 3 a 4. Praha, Linde, 2008, s. 91-92.

⁷⁶ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 45a. Praha, Linde, 2008, s. 94-95.

státu posledního pobytu. Toto platí i pro občany Evropského hospodářského prostoru a Švýcarské konfederace. U občanů z jiného státu se vyžaduje předložení výpisu z Rejstříku trestů ČR nebo odpovídající doklad vydaný státem, jehož je občanem, popř. prohlášením učiněným před notářem. Veškeré doklady nesmějí být starší než 3 měsíce. Zákon dále stanoví, jaké doklady předkládá odpovědný zástupce, je-li státním příslušníkem členského státu Evropské unie nebo je-li podnikatel zahraniční fyzickou osobou.

Právnícká osoba připojí k ohlášení stanovené doklady pro odpovědného zástupce, doklad o zřízení nebo založení právnické osoby, doklad prokazující právní důvod pro užívání prostor jejího sídla i organizační složky podniku zahraniční osoby. Stejně jako fyzická osoba je dále povinna předložit prohlášení odpovědného zástupce, že souhlasí s ustanovením do funkce a doklad o zaplacení správního poplatku.

Stanoveny jsou i další podrobnosti týkající se dokladů o vzdělání vydaných v zahraničí a osob, které nejsou plně způsobilé k právním úkonům.⁷⁷

Pokud ohlašovatel splní všechny podmínky stanovené zákonem, živnostenský úřad provede zápis do živnostenského rejstříku do 5 dnů ode dne doručení ohlášení a podnikateli vydá výpis.⁷⁸ Výpis ze živnostenského rejstříku je dokladem, kterým zákon č. 130/2008 Sb. nahradil dosavadní průkazy živnostenského oprávnění, tedy živnostenský list a koncesní listinu. Podnikatel jím prokazuje své živnostenské oprávnění. Výpis obsahuje údaje týkající se jedné nebo několika živností. Do vydání výpisu se podnikatel prokazuje stejnopisem ohlášení s prokázaným doručením živnostenskému úřadu.⁷⁹

Zákon dále stanoví administrativní postup živnostenského úřadu v případech, kdy ohlášení nemá předepsané náležitosti. Výzvou je stanovena lhůta nejméně 15 dnů k jejich odstranění, v případě závažných důvodů je možno ji na žádost podnikatele prodloužit i opakovaně. Při odstranění závad se považuje ohlášení za bezvadné, v opačném případě živnostenský úřad zahájí řízení a rozhodne o tom, že živnostenské oprávnění ohlášením nevzniklo. Stanoven je i postup při vydání živnostenského listu

---

⁷⁷ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 46. Praha, Linde, 2008, s. 97-100.

⁷⁸ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 47 odst. 1. Praha, Linde, 2008, s. 101.

⁷⁹ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 10 odst. 3. Praha, Linde, 2008, s. 52.

zahraniční osobě, na kterou se vztahuje povinnost předložit povolení k pobytu.⁸⁰

Živnostenský úřad má povinnost sdělit údaje o živnosti i případné změny ve lhůtě 30 dnů ode dne provedení zápisu do živnostenského rejstříku místně příslušnému správci daně z příjmů, Českému statistickému úřadu, správě sociálního zabezpečení a všeobecné zdravotní pojišťovně. Tato povinnost se vztahuje i na veškeré změny provedené v živnostenském rejstříku. Stanovené údaje oznámí i orgánům cizinecké a pohraniční policie.⁸¹

Veškeré změny, vztahující se k ohlášení živnosti a předložení požadovaných dokladů, je podnikatel povinen živnostenskému úřadu ohlásit do 15 dnů ode dne jejich vzniku.⁸² Výjimkou jsou změny a doplnění již zapsané do obchodního rejstříku. Zákon stanoví zásady dalšího postupu živnostenského úřadu.

3.4.1.2 Vznik živnostenského oprávnění u koncesovaných živností

„Oprávnění provozovat živnost vzniká právnickým osobám již zapsaným do obchodního rejstříku, právnickým osobám, které se do obchodního rejstříku nezapisují, a fyzickým osobám u koncesovaných živností dnem nabytí právní moci rozhodnutí o udělení koncese.“⁸³

„Osoba, která hodlá provozovat koncesovanou živnost, podá žádost o vydání koncese u živnostenského úřadu.“⁸⁴ Obdobně jako u ohlašovacích živností je podle zákona č. 130/2008 Sb. možné požádat o vydání koncese kterýkoliv obecní živnostenský úřad v České republice. V žádosti o koncesi je nutné uvést obdobné údaje jako u ohlášení a předmět podnikání v úplném nebo částečném rozsahu podle přílohy č. 3. Pokud jsou pro provozování živnosti stanoveny podmínky odborné nebo jiné způsobilosti, je třeba k žádosti přiložit stanovené doklady. Zákon č. 286/1995 Sb.

⁸⁰ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 47 odst. 4 - 8. Praha, Linde, 2008, s. 102-103.

⁸¹ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 48. Praha, Linde, 2008, s. 105.

⁸² HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 49. Praha, Linde, 2008, s. 106-107.

⁸³ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 10b. Praha, Linde, 2008, s. 52.

⁸⁴ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 50 odst.1. Praha, Linde, 2008, s. 107.

zavedl povinnost žadatele uvést v žádosti o koncesi též údaje podle zvláštních předpisů a doložit je doklady nezbytnými k zaujetí stanoviska příslušného orgánu státní správy.⁸⁵

Odstranění závad v žádosti je možné provést ve lhůtě 30 dnů od doručení žádosti na základě výzvy živnostenského úřadu. Tuto lhůtu lze z podnětu žadatele i opakovaně prodloužit; po dobu lhůty uvedené ve výzvě se řízení o udělení koncese přerušuje. Pokud žadatel závady neodstraní, je celé řízení zastaveno, v opačném případě zahájí živnostenský úřad projednání žádosti.⁸⁶

Žádost o koncesi se všemi doklady předkládá živnostenský úřad k vyjádření orgánům státní správy, je-li to k provozování živnosti podle zvláštních předpisů nutné. Do 30 dnů od doručení žádosti je tento orgán povinen zaujmout stanovisko, kterým je živnostenský úřad vázán.⁸⁷ Je-li toto stanovisko záporné, nemůže živnostenský úřad rozhodnutí o udělení koncese vydat. V kladném případě rozhodne živnostenský úřad buď o udělení koncese nebo žádost o koncesi zamítne. Zákon č. 356/1999 Sb. nově stanovil, že vydávání stanoviska není vyžadováno v případě, že příslušný orgán uvedený v příloze č. 3 vydal rozhodnutí o udělení souhlasu s podnikáním podle zvláštního zákona.

Povinností živnostenského úřadu je zjistit, zda žadatel splňuje všeobecné i zvláštní podmínky a zda netrvá překážka provozování živnosti.⁸⁸ Na základě zákona č. 356/1999 Sb. je součástí rozhodnutí o udělení koncese i rozhodnutí o ustanovení odpovědného zástupce. Proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti o koncesi lze podat odvolání ve smyslu správního řádu.

Do 5 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o udělení koncese živnostenský úřad provede zápis do živnostenského rejstříku a podnikateli vydá výpis. Dosavadní vydání koncesní listiny nahradil zákon č. 130/2008 Sb. vydáním výpisu z živnostenského rejstříku. Obdobné informační povinnosti vůči orgánům státní správy jako u ohlašovacích živností má živnostenský úřad i u živností koncesovaných. Zákon dále stanoví postup při provádění změn nebo doplnění údajů a dokladů pro podnikatele

---

⁸⁵ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 50 odst. 2 - 4. Praha, Linde, 2008, s. 107-108.

⁸⁶ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 51. Praha, Linde, 2008, s. 108.

⁸⁷ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 52 odst. 1. Praha, Linde, 2008, s. 109.

⁸⁸ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 53 odst. 1. Praha, Linde, 2008, s. 110.

i živnostenský úřad. Také zrušení povinnosti podnikatele oznamovat živnostenskému úřadu změny údajů, jestliže již byly zapsány v obchodním rejstříku, jsou výsledkem zákona č. 130/2008 Sb. Naopak povinnost podnikatele oznámit živnostenskému úřadu všechny změny a doplnění týkající se náležitostí žádosti o koncesi a předložit o nich doklady do 15 dnů zůstala dodnes nezměněna.⁸⁹

3.4.2 Zánik živnostenského oprávnění

Živnostenské oprávnění zaniká ze zákonných důvodů nebo na základě rozhodnutí živnostenského úřadu. Pokud zaniká živnostenské oprávnění ze zákona, nesmí být živnost vůbec provozována poté, co nastal důvod k zániku. V případě zániku živnostenského oprávnění zrušením živnostenským úřadem není možné živnost provozovat po právní moci rozhodnutí.⁹⁰

Důvody zániku živnostenského oprávnění stanoví zákon taxativně pro živnosti ohlašovací i koncesované:

- „smrt podnikatele, nepokračují-li v živnosti dědicové, správce dědictví nebo insolvenční správce po stanovenou dobu,
- zánik právnické osoby,
- uplynutí doby platnosti živnostenského oprávnění,
- výmaz zahraniční osoby nebo jejího předmětu podnikání z obchodního rejstříku (na základě zákona č. 167/2004 Sb.),
- stanoví-li tak zvláštní právní předpis (podle zákona č. 356/1999 Sb.),
- rozhodnutí živnostenského úřadu o zrušení živnostenského oprávnění.“⁹¹

Zákon upravuje pokračování v živnosti po úmrtí podnikatele. Pokud podnikatel zemře, mohou v živnosti pokračovat až do skončení řízení o projednávání dědictví: správce dědictví, pokud nejsou dědicové ze závěti tak dědicové ze zákona, dědicové ze závěti a pozůstalý manžel nebo partner. Správce dědictví má povinnost oznámit pokračování v živnosti živnostenskému úřadu ve lhůtě 1 měsíce ode dne ustanovení do této funkce, ostatní osoby potom ve lhůtě 3 měsíců od smrti podnikatele, a to na základě

⁸⁹ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 54, 55 a 56. Praha, Linde, 2008, s. 111-112.

⁹⁰ STAŠA, J., SRBOVÁ, I. *Zákon o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) a předpisy související*. Praha, C. H. Beck, 2002, s. 229.

⁹¹ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 57 odst. 1. Praha, Linde, 2008, s. 113.

zákona č. 356/1999 Sb. Odpovědného zástupce musí podle zákona č. 286/1995 Sb. neprodleně ustanovit správce dědictví, pokud nesplňuje vyžadovanou odbornou či jinou způsobilost. Výpis ze živnostenského rejstříku vydá živnostenský úřad na omezenou dobu 6 měsíců od skončení řízení o dědictví, tak jak to stanovil zákon č. 130/2008 Sb.⁹² V případě, že oprávněné osoby v živnosti dále nepokračují, zaniká živnostenské oprávnění dnem smrti podnikatele.

Terminologicky i věcně upravil znění živnostenského zákona v případě pokračování provozování živnosti při zániku právnické osoby zákon č. 167/2000 Sb. Při zániku společnosti nebo družstva a při převodu jmění společnosti na jednoho společníka může právní nástupce pokračovat v provozování živnosti svého předchůdce na základě jeho živnostenského oprávnění. Zákon č. 130/2008 Sb. stanovil tuto možnost i v případě rozdělení společnosti odštěpením. Splněna musí být podmínka, že pokračování živnosti nástupce písemně oznámí živnostenskému úřadu a současně ohlásí ohlašovací živnost nebo podá žádost o koncesi k získání vlastního živnostenského oprávnění. Obě tyto povinnosti musejí být splněny do 15 dnů ode dne zániku právního předchůdce.

K zániku živnostenského oprávnění vystaveného na určitou dobu nedojde v případě, že podnikatel před uplynutím této doby oznámí změnu data ukončení provozování živnosti nebo požádá o změnu rozhodnutí o udělení koncese. Zákon č. 130/2008 Sb. provedl úpravu tohoto ustanovení pro zahraniční fyzické osoby, jejichž oprávnění provozovat živnost na našem území je vázáno na povolení k pobytu. Zahraniční fyzická osoba musí k oznámení doložit nové povolení k pobytu.⁹³

Důvodem zániku může být i změna druhu živnosti vydaného živnostenského oprávnění na základě nové právní úpravy. Podnikatel musí ve stanovené lhůtě předložit požadované doklady, jimiž se prokazuje odborná způsobilost pro konkrétní koncesovanou, vázanou nebo řemeslnou živnost.

V případě zániku živnostenského oprávnění je živnostenský úřad povinen oznámit tuto skutečnost správci daně vykonávajícímu správu daně z příjmů, Českému statistickému úřadu, správě sociálního zabezpečení, všeobecné zdravotní pojišťovně a orgánu, který k udělení koncese vydával stanovisko. Tuto skutečnost zaznamená do živnostenského rejstříku a dále v této souvislosti nevydává žádné správní rozhodnutí.

---

⁹² HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 13. Praha, Linde, 2008, s. 61.

⁹³ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 57 odst. 2. Praha, Linde, 2008, s. 113.

3.4.2.1 Zrušení a pozastavení živnostenského oprávnění

Živnostenský zákon rozlišuje obligatorní i fakultativní důvody zrušení a pozastavení živnostenského oprávnění. Živnostenské oprávnění zruší živnostenský úřad obligatorně z těchto důvodů:

- „podnikatel již nesplňuje všeobecnou podmínku způsobilosti k právním úkonům nebo bezúhonnosti,
- nastanou překážky provozování živnosti,
- podnikatel o to požádá,
- zápis do živnostenského rejstříku na základě ohlášení byl proveden v rozporu se zákonem“⁹⁴ (doplňen zákonem č. 130/2008 Sb.).

Způsobilost k právním úkonům lze pozbyt na základě soudního rozhodnutí. V provozování živnosti je možné pokračovat prostřednictvím odpovědného zástupce, který pokračuje v živnosti jménem a na účet zastoupené fyzické osoby. S osobou odpovědného zástupce musí souhlasit soud a pokud se jedná o živnost koncesovanou, potom ji musí schválit i živnostenský úřad.

Při závažném porušení podmínek stanovených rozhodnutím o udělení koncese, živnostenským zákonem nebo zvláštními právními předpisy podnikatelem živnostenský úřad podle zákona č. 286/1995 Sb. na návrh orgánu státní správy, který vydal stanovisko k žádosti o koncesi nejprve posoudí závažnost tohoto porušení a obligatorně zruší živnostenské oprávnění nebo pozastaví provozování živnosti. Při pozastavení provozování živnosti podnikateli živnostenské oprávnění nezaniká, ale nemůže ho vykonávat. Obdobně řeší zákon č. 356/1999 Sb. případ zahraniční fyzické osoby, jejíž oprávnění provozovat živnost na území ČR je vázáno na povolení k pobytu a tuto podmínku nesplňuje.⁹⁵

V určitých případech může živnostenský úřad na základě správního uvážení⁹⁶ zrušit živnostenské oprávnění nebo pozastavit provozování živnosti, ale nemusí tak učinit. Podle zákona č. 286/1995 Sb. se jedná o závažné porušení podmínek stanovených rozhodnutím o udělení koncese, živnostenským zákonem nebo zvláštními právními předpisy a sám živnostenský úřad tuto skutečnost zjistil nebo jestliže

⁹⁴ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 58 odst. 1. Praha, Linde, 2008, s. 114.

⁹⁵ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 58 odst. 2. Praha, Linde, 2008, s. 115.

⁹⁶ PRŮCHA, P. *Živnostenské právo*. Brno, Masarykova univerzita, 2005, s. 117.

podnikatel neodstraní závady, pro které mu bylo zastaveno užívání nebo provoz příslušných zařízení, ve lhůtě 1 roku. Další možností zrušení živnostenského oprávnění nebo pozastavení provozování živnosti živnostenským úřadem je podle zákona č. 356/1999 Sb. na návrh příslušné správy sociálního zabezpečení, jestliže podnikatel neplní závazky vůči státu na úseku sociálního zabezpečení nebo jestliže podnikatel neprovozuje živnost po dobu delší než 4 roky. Nově je také uloženo živnostenskému úřadu v rozhodnutí o sankčním pozastavení provozování živnosti současně stanovit lhůtu, po kterou nemůže být živnost provozována a která nesmí být delší než 1 rok. Zákon č. 130/2008 Sb. dále upravil, že živnostenské oprávnění nemůže být pro neprovozování živnosti zrušeno podnikateli, který řádně oznámil přerušování provozování živnosti.

V zákonem stanovených případech je živnostenský úřad povinen oznámit zrušení oprávnění nebo pozastavení provozování živnosti na úřední desce příslušného obecního živnostenského úřadu.

3.5 Provozovna

Pojem provozovny navazuje na ustanovení obchodního zákoníku,⁹⁷ podle kterého se provozovnou rozumí prostor, v němž je uskutečňována určitá podnikatelská činnost. Živnostenský zákon uvádí definici: „*provozovnou se rozumí prostor, v němž je živnost provozována.*“ Za provozovnu se podle zákona č. 286/1995 Sb. považuje i stánek a obdobné zařízení, zákon č. 356/1999 Sb. přidal pojízdnou prodejnu. Současné znění je výsledkem zákona č. 130/2008 Sb.: „*za provozovnu se považuje i automat nebo obdobné zařízení sloužící k prodeji zboží nebo poskytování služeb a mobilní provozovna.*“⁹⁸

Na základě již vydaného živnostenského oprávnění může podnikatel podle zákona č. 286/1995 Sb. vykonávat živnost ve více provozovnách za předpokladu, že zahájení a ukončení činnosti v provozovně písemně ohlásí živnostenskému úřadu a že má k provozovně vlastnické nebo užívací právo. Toto je podnikatel podle zákona č. 356/1999 Sb. povinen na žádost živnostenského úřadu prokázat. U mobilních

---

⁹⁷ ŠTENGLOVÁ, I., a kol. *Obchodní zákoník*. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 7 odst. 3. Praha, C. H. Beck, 2009, s. 16.

⁹⁸ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 17 odst. 1. Praha, Linde, 2008, s. 64.

provozoven je stanovena povinnost prokázat oprávněnost jejího umístění.⁹⁹ Zákonem č. 167/2004 Sb. byly upřesněny náležitosti oznámení, které podnikatel předkládá živnostenskému úřadu v souvislosti se zahájením provozování živnosti v provozovně. Povinnost živnostenského úřadu provést zápis provozovny do živnostenského rejstříku a o tomto zápisu informovat podnikatele uvedl zákon č. 130/2008 Sb.

Úpravu povinností podnikatele týkajících se jeho provozovny provedl zákon č. 356/1999 Sb. Podnikateli stanovil povinnost oznámit živnostenskému úřadu zahájení a ukončení provozování činnosti v provozovně. Dále musí zajistit, aby provozovna odpovídala požadavkům provozování živnosti podle zvláštních právních předpisů, tedy především podle předpisů stavebních, hygienických, upravujících bezpečnost práce a podobně. Živnostenský úřad se může kdykoliv na místě přesvědčit, zda provozovna těmto požadavkům odpovídá, popř. si může přizvat k prohlídce i příslušné dotčené orgány státní správy. S výjimkou automatů musí být na základě zákona č. 286/1995 Sb. pro každou provozovnu ustanovena osoba odpovědná za činnost provozovny.¹⁰⁰

„Provozovna musí být trvale a zvenčí viditelně označena obchodní firmou nebo názvem nebo jménem a příjmením podnikatele a jeho identifikačním číslem.“¹⁰¹

Provozovna určená pro prodej zboží nebo poskytování služeb musí být dále označena jménem a příjmením osoby odpovědné za činnost provozovny a prodejní nebo provozní dobou určenou pro styk se spotřebiteli. Ubytovací zařízení poskytující přechodné ubytování musí být označeno kategorií a třídou. V případě uzavření provozovny má podnikatel povinnost označit počátek a konec uzavření alespoň 3 dny dopředu. Veškeré tyto údaje musí být umístěny zvenčí na viditelném místě.

Prostřednictvím automatů obsluhovaných spotřebitelem může podnikatel prodávat zboží nebo poskytovat služby za podmínky, že k této činnosti není vyžadována koncesní listina. Jejich umístění je podnikatel povinen předem ohlásit kterémukoliv živnostenskému úřadu. Speciální režim označování automatů i mobilních provozoven a oznamovacích povinností vůči živnostenskému úřadu stanovil zákon č. 130/2008 Sb. Automat musí být označen podobně jako provozovna a dále údajem o sídle nebo místě

---

⁹⁹ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 17 odst. 3. Praha, Linde, 2008, s. 64.

¹⁰⁰ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 17 odst. 4. Praha, Linde, 2008, s. 65.

¹⁰¹ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 17 odst. 7. Praha, Linde, 2008, s. 65.

podnikání, popř. adrese, na které je umístěna organizační složka zahraniční osoby. Zákon dále vyžaduje, aby se tímto způsobem neprodávalo zboží osobám nezletilým.¹⁰²

Ke zkvalitnění stánkového prodeje a k zamezení jeho živelného rozvoje na soukromých pozemcích a vzhledem k omezené možnosti obcí upravit místní podmínky stánkového prodeje¹⁰³ zákon č. 280/1997 nově ustanovil možnost obce regulovat provoz tržišť ve svém územním obvodu prostřednictvím tržního řádu. Vydávání tržních řádů patří do přenesené působnosti obcí a obec jej může podle zákona č. 167/2004 Sb. vydat formou nařízení obce. V tržním řádu je nutné vymezit místo pro prodej a poskytování služeb, stanovení kapacity a přiměřené vybavenosti tržišť, dobu prodeje zboží a poskytování služeb na tržišti, pravidla pro udržování čistoty a bezpečnosti na tržišti a pravidla, která musí dodržet provozovatel tržiště k zajištění jeho řádného provozu. Na některé druhy prodeje zboží a poskytování služeb mimo provozovnu se nařízení obce nemusí vztahovat nebo mohou být tyto činnosti zakázány.

3.6 Povinnosti podnikatele

*„Podnikatel je povinen při provozování živnosti dodržovat povinnosti vyplývající z tohoto zákona a zvláštních právních předpisů“.*¹⁰⁴ Tuto základní povinnost, která platí dodnes, stanovil již prvotní živnostenský zákon č. 455/1991 Sb. Dalšími platnými ustanoveními sledoval především dodržování určitého řádu při provozu živnosti, přičemž se do popředí dostala ochrana bezpečnosti a zdraví a ochrana spotřebitelů.¹⁰⁵

Podnikatel odpovídá za splnění požadavku způsobilosti zaměstnanců pro výkon povolání stanovené zvláštními právními předpisy a za jejich znalost bezpečnostních předpisů a předpisů upravujících ochranu veřejného zdraví. Pokud to povaha práce nebo jiné činnosti vyžaduje, zodpovídá i za opakovanou účast zaměstnanců na prohlídkách podle zvláštních právních předpisů. Je povinen prokázat kontrolnímu orgánu na jeho žádost způsob nabytí prodávaného zboží nebo materiálu používaného k poskytování služeb, například prostřednictvím dodacího listu, faktury nebo kupní smlouvy. Další

¹⁰² HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 17 odst. 7-10. Praha, Linde, 2008, s. 65-66.

¹⁰³ KOHOUT, A., HORZINKOVÁ, E. *Živnostenský zákon a předpisy související*. Praha, Linde, 1998, s. 62.

¹⁰⁴ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 31 odst. 19. Praha, Linde, 2008, s. 83.

¹⁰⁵ KOHOUT, A., HORZINKOVÁ, E. *Československý živnostenský zákon 1991*. Praha, Linde, 1992, s. 59.

povinností je vydat na vyžádání zákazníka doklad o zakoupení zboží nebo poskytnutí služby, na kterém musí být uvedeno označení podnikatele obchodní firmou, popř. názvem nebo jménem a příjmením, identifikační číslo, datum prodeje zboží nebo poskytnutí služby, druh zboží nebo služby a cena.

Obsahem dalších ustanovení o povinnostech podnikatele v současném znění¹⁰⁶ jsou především povinnosti, které mají vztah k přímému provozování živnosti, na rozdíl od některých původních týkajících se ochrany životního a pracovního prostředí, přírodních zdrojů a kulturních památek včetně oblasti prevence. Tato ustanovení byla vypuštěna již zákonem č. 356/1999 Sb. jako nadbytečná vzhledem k tomu, že způsob a rozsah ochrany stanovují zvláštní právní předpisy.¹⁰⁷ Okruh povinností stanovených podnikateli byl znatelně rozšířen právě tímto zákonem.

Novou se stala povinnost označit identifikačními znaky své místo podnikání, sídlo a pro zahraniční osobu organizační složku podniku, pokud se liší od bydliště. Zákon č. 167/2004 Sb. ji ještě rozšířil o povinnost prokázat k tomuto místu na žádost živnostenského úřadu vlastnické nebo užívací či jiné obdobné právo. Naopak zákon č. 130/2008 Sb. vypustil dosavadní povinnost označovat určité objekty pro účely doručování.

Za účelem ochrany práv spotřebitelů byla stanovena povinnost zajistit v prodejní nebo provozní době osobu hovořící česky nebo slovensky v provozovnách určených pro prodej zboží a poskytování služeb.¹⁰⁸ Způsob posuzování znalosti českého nebo slovenského jazyka stanovil zákon č. 167/2004 Sb.

Podnikatel dále odpovídá za prokázání splnění podmínky bezúhonnosti u jeho zaměstnanců, pokud ji tento nebo jiný zákon vyžaduje.

V případě přerušení provozování živnosti na dobu delší než 6 měsíců je podnikatel povinen tuto skutečnost předem písemně oznámit živnostenskému úřadu, stejně jako pokračování v provozování živnosti před uplynutím doby, na kterou bylo provozování živnosti přerušeno. Zákon č. 214/2006 Sb. ještě upřesnil, že provozování živnosti je přerušeno dnem doručení oznámení živnostenskému úřadu nebo pozdějším datem uvedeným v oznámení. Podobně je možné pokračovat v provozování živnosti

---

¹⁰⁶ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy souvisící s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 31. Praha, Linde, 2008, s. 80-83.

¹⁰⁷ ORLOVÁ, M., BABŠICKÁ, V. *Živnostenský zákon. Úplné znění po novelizaci č. 286/1995 Sb. s komentářem*. Praha, Trizonia, 1995, s. 51.

¹⁰⁸ HORZINKOVÁ, E., KOHOUT, A. *Živnostenský zákon a předpisy souvisící. Poznámkové vydání se vzory*. Praha, Linde, 2000, s. 75.

nejdříve dnem doručení oznámení nebo pozdějším uvedeným datem. Živnostenský úřad na základě oznámení zapíše tyto skutečnosti do živnostenského rejstříku a o provedeném zápisu informuje podnikatele. Podle zákona č. 130/2008 Sb. může podnikatel přerušit provozování živnosti na dobu časově neomezenou.

Na žádost živnostenského úřadu je podnikatel povinen sdělit, zda živnost provozuje a prokázat toto doložením příslušných dokladů. K tomuto účelu může využít doklady vedené v účetnictví, např. o prodeji zboží nebo poskytování služeb. V případě, že podnikatel připravuje mládež na povolání, je povinen řídit se zvláštními právními předpisy.

Povinnost podnikatele a fyzické osoby provozující živnostenskou činnost, osoby jednající jejich jménem a odpovědného zástupce prokázat totožnost pracovníkům živnostenského úřadu byla stanovena zákonem č. 286/1995 Sb.

Další povinnosti byly specifikovány zákonem č. 119/2004 Sb. Jejich smyslem bylo vyloučit snadný odbyt kradeného zboží v zastavárnách a umožnit kontrolním orgánům a Policii ČR zjistit, kdo zboží k prodeji předal.¹⁰⁹ Jedná-li se o nákup použitého zboží nebo zboží bez dokladu o nabytí, přijímání tohoto zboží do zástavy nebo zprostředkování jeho nákupu, je podnikatel povinen identifikovat účastníky a předmět smluvního vztahu, a to před uzavřením tohoto vztahu. Zákon doplnil přesný obsah pojmu identifikace účastníků a předmětu smluvního vztahu, včetně doby stanovené pro uchovávání identifikačních údajů. Podnikatel nesmí zboží koupit, přijmout ho do zástavy nebo zprostředkovat jeho nákup, jestliže se účastník smluvního vztahu odmítne podrobit identifikaci nebo není možné předmět smluvního vztahu identifikovat. K tomu doplnil zákon č. 214/2006 Sb. nutnost vést evidenci o těchto skutečnostech přístupnou v provozovně, ve které dochází k identifikaci a kde se toto zboží nachází.

Některé další povinnosti podnikatelů byly již uvedeny v předcházejících kapitolách týkajících se vzniku živnostenského oprávnění u živností ohlašovacích i koncesovaných nebo v kapitole o provozovnách.

Řadu povinností pro podnikatele přinesl i zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele nebo zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklam.

---

¹⁰⁹ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Praha, Linde, 2006, s.73.

3.7 Živnostenská kontrola

Živnostenská kontrola je kontrolní činností uskutečňovanou živnostenskými úřady v oblasti živnostenského podnikání. Je vykonávána vůči podnikatelům provozujícím živnost i ostatním osobám, jejichž činnost podléhá právnímu režimu živnostenského zákona, včetně neoprávněně podnikajících osob. Do živnostenského zákona byla živnostenská kontrola začleněna zákonem č. 286/1995 Sb.

Věcný rozsah živnostenské kontroly obsahuje:

- kontrolu plnění povinností podnikatele stanovených živnostenským zákonem,
- kontrolu plnění ustanovení zvláštních právních předpisů vztahujících se k živnostenskému podnikání,
- kontrolu poskytování služeb státními příslušníky EU, smluvních států Dohody o EHP nebo občany Švýcarské konfederace, přidanou zákonem č. 167/2004 Sb.,
- u koncesních živností kontrolu podmínek provozování živnosti uložených v rozhodnutí o udělení koncese.¹¹⁰

Kontrolní činnost vykonávají zaměstnanci živnostenských úřadů, kteří postupují podle zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve kterém je v části třetí upraven kontrolní řád. Ten stanovuje základní pravidla kontrolní činnosti,¹¹¹ např. z jakého podnětu lze zahájit kontrolu, osoby pověřené výkonem kontrolní činnosti, případy vyloučení kontrolních pracovníků z kontroly, práva a povinnosti kontrolních pracovníků a kontrolovaných osob, náležitosti protokolu, řízení o námitkách kontrolovaných osob, pořádkové pokuty a náklady kontroly.

Pracovníci živnostenských úřadů jsou oprávněni vyžadovat od podnikatele doklady o splnění povinností vyplývajících ze zvláštních předpisů za účelem ověření jejich skutečné existence, neboli zda tyto doklady podnikatel vypracovává nebo je jejich držitelem, a podle zákona č. 167/2004 Sb. pořizovat zvukové a obrazové záznamy při kontrolní činnosti. Ke kontrole mohou být přizváni zástupci dalších orgánů,¹¹² např. pracovníci hygienické služby, veterinární služby, České obchodní inspekce, České zemědělské a potravinářské inspekce, dozoru nad bezpečností a ochranou zdraví při práci, Policie ČR, apod. Pro zajištění maximální objektivity prováděné živnostenské

¹¹⁰ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy souvisící s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 60a. Praha, Linde, 2008, s. 122.

¹¹¹ *Sbírka zákonů*. Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole. § 8-26. Praha, SEVT, 1991, s. 2732- 2735.

¹¹² HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy souvisící s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 60b. Praha, Linde, 2008, s. 123.

kontroly si může kontrolovaný podnikatel přizvat ke kontrole jím zvolenou třetí osobu,¹¹³ kterou může být například zaměstnanec podnikatele, rodinný příslušník, zástupce hospodářské komory apod. O výsledku kontrolního zjištění se vyhotovuje protokol a lze proti němu podat námitku.

Na vlastní výkon živnostenské kontroly navazuje zákonem č. 356/1999 Sb. vložená fakultativní možnost živnostenského úřadu uložit rozhodnutím na základě správního uvážení¹¹⁴ povinnost odstranit kontrolou zjištěné nedostatky. Rozhodnutí je vydáno ve správním řízení podle zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, a je proti němu přípustné podat odvolání do 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení rozhodnutí. Podle živnostenského zákona nemá odvolání odkladné účinky a je tedy vykonatelné, i když není pravomocné. Obligatorní součástí rozhodnutí je stanovení přiměřené lhůty k odstranění nedostatků.¹¹⁵

Právní úprava týkající se součinnosti příslušných orgánů státní správy a živnostenských úřadů byla zpřesněna zákonem č. 130/2008 Sb. ve smyslu vzájemné spolupráce. Orgány zasílají opis rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto o závažném porušení zvláštních předpisů podnikatelem příslušnému živnostenskému úřadu ve lhůtě 30 dnů ode dne nabytí právní moci tohoto rozhodnutí. Stejná lhůta platí i pro oznamování případů neoprávněného podnikání, zjištěných při výkonu jejich činnosti. Naopak živnostenské úřady mají 30 denní lhůtu ode dne zjištění k informování jednotlivých specializovaných orgánů o porušování příslušných zvláštních předpisů podnikateli. Především se jedná o orgány dozírající na dodržování hygienických, bezpečnostních a požárních předpisů a orgány České obchodní inspekce.¹¹⁶

3.7.1 Správní delikty

Usnesením vlády č. 162/2002 byly v rámci koncepce reformy správního trestání schváleny Zásady správního trestání. Protože uvedené zásady je nutné promítnout do

---

¹¹³ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 60c. Praha, Linde, 2008, s. 124.

¹¹⁴ STAŠA, J., SRBOVÁ, I. *Zákon o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) a předpisy související*. Praha, C. H. Beck, 2002, s. 262.

¹¹⁵ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 60d. Praha, Linde, 2008, s. 124.

¹¹⁶ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 68. Praha, Linde, 2008, s. 134.

všech nových a novelizovaných zákonů, zvláštní právní předpisy musí obsahovat výčet skutkových podstat a sankce, lhůty pro jejich ukládání a určení orgánu, který o nich rozhoduje. Problematika správních deliktů živnostenského zákona byla přepracována zákonem č. 130/2008 Sb., který správní delikty rozděluje na přestupky a správní delikty právnických a podnikajících fyzických osob a stanoví stejné postihy pro fyzické i právnické osoby.¹¹⁷

Pojem neoprávněné podnikání již živnostenský zákon nedefinuje, bylo vypuštěno jako nadbytečné. Provozování živnosti bez živnostenského oprávnění je u fyzické osoby považováno za přestupek a u právnické a podnikající fyzické osoby za správní delikt.

Právnická nebo podnikající fyzická osoba se zbavuje odpovědnosti za správní delikt pokud prokáže, že vynaložila veškeré úsilí k tomu, aby porušení právní povinnosti zabránila. Odpovědnost také zaniká v případě nezahájení řízení do 1 roku ode dne, kdy se o správním deliktu správní orgán dozvěděl, nejpozději však do 3 let ode dne, kdy byl spáchán. Při určení výše pokuty se přihlíží k závažnosti, zejména způsobu spáchání, následku a k okolnostem, za nichž byl správní delikt spáchán. V prvním stupni projednávají správní delikty podle tohoto zákona obecní živnostenské úřady a pokuta jimi uložená je příjmem obce.¹¹⁸

3.7.2.1 Přestupky

Samotný pojem přestupku je definován v zákoně o přestupcích.¹¹⁹ Podle živnostenského zákona se přestupku může dopustit jenom fyzická osoba, která není podnikatelem. Živnostenský zákon stanoví skutkové podstaty přestupků a výši sankce, která je odstupňovaná podle jejich závažnosti. Nejnižší horní hranice zákonné sazby je stanovena do 10 000 a nejvyšší horní hranice do 1 000 000 korun.

Přestupku se dopustí fyzická osoba, která:

- hodlá pokračovat v provozování živnosti po smrti podnikatele, popř. neustanoví

¹¹⁷ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy souvisící s komentářem a příklady*. Praha, Linde, 2008, s. 125-127.

¹¹⁸ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy souvisící s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů. § 64. Praha, Linde, 2008, s. 132.

¹¹⁹ *Trestní předpisy. Přestupky. Úplné znění*. Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, § 2 odst. 1. Ostrava, Sagit, 2008, s. 284.

Přestupkem je zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin.

odpovědného zástupce, a neoznámí tuto skutečnost ve stanovené lhůtě živnostenskému úřadu,

- doloží nepravdivé čestné prohlášení o bezúhonnosti k ohlášení živnosti, jedná-li se o občana jiného státu než České republiky,
- provozuje živnostenskou činnost bez živnostenského oprávnění.¹²⁰

Pokuty za přestupek je možné ukládat fakultativně, a to v klasickém správním řízení nebo v řízení příkazním podle přestupkového zákona do výše 4 000 korun.¹²¹ Další sankce, které lze uložit podle přestupkového zákona, je napomenutí nebo propadnutí věci. V blokovém řízení se ukládají pokuty do 5 000 korun osobám, které pokračují v provozování živnosti po smrti podnikatele, popř. neustanoví odpovědného zástupce, a neohlásí tuto skutečnost živnostenskému úřadu.¹²²

3.7.2.2 Správní delikty právnických a podnikajících fyzických osob

Správního deliktu se podle živnostenského zákona dopustí právnická nebo podnikající fyzická osoba pokud:

- nezajistí výkon činností, které jsou obsahem živností podle přílohy č. 5 k živnostenskému zákonu pouze fyzickými osobami splňujícími odbornou způsobilost,
- neoznámí ustanovení odpovědného zástupce nebo neoznámí živnostenskému úřadu ukončení výkonu jeho funkce pro živnost ohlašovací,
- nepředloží živnostenskému úřadu ke schválení ustanovení odpovědného zástupce nebo neoznámí ukončení výkonu jeho funkce pro živnost koncesovanou,
- neustanoví nového odpovědného zástupce, přestane-li odpovědný zástupce vykonávat funkci nebo nesplňuje všeobecné i zvláštní podmínky provozování živnosti,
- neprokáže vlastnické nebo užívací právo k objektům nebo místnostem provozovny,

---

¹²⁰ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 61. Praha, Linde, 2008, s. 127.

¹²¹ *Trestní předpisy. Přestupky. Úplné znění*. Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, § 13 odst. 2. Ostrava, Sagit, 2008, s. 286.

¹²² HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Praha, Linde, 2008, s. 128-129.

- nedoloží souhlas vlastníka, spoluvlastníka nebo správce bytu nebo nemovitosti, je-li provozovna umístěna v bytě a podnikatel není jeho vlastníkem,
- neprokáže oprávnění k umístění mobilní provozovny,
- neoznámí zahájení nebo ukončení provozování živnosti v provozovně,
- nezajistí způsobilost provozovny pro provozování živnosti podle zvláštních právních předpisů nebo neustanoví osobu odpovědnou za činnost provozovny,
- neoznačí provozovnu podle ustanovení živnostenského zákona,
- nezajistí, aby prodej zboží nebo poskytování služeb pomocí automatů neumožňovaly získat určité druhy zboží osobám chráněným zvláštními právními předpisy,
- poruší podmínku stanovenou živnostenským úřadem pro provozování koncesované živnosti,
- neoznačí místo podnikání, sídlo nebo organizační složku podniku nebo neprokáže vlastnické nebo užívací či jiné obdobné právo k objektům nebo prostorám, v nichž má na území České republiky místo podnikání, sídlo nebo organizační složku podniku,
- neidentifikuje účastníka nebo předmět smluvního vztahu, jedná-li se o nákup použitého zboží nebo zboží bez dokladu o nabytí, přijímání tohoto zboží do zástavy nebo zprostředkování jeho nákupu před uzavřením smluvního vztahu nebo nevede evidenci o účastnících nebo předmětu smluvního vztahu,
- neeviduje nebo neuschovává údaje o účastnících a předmětech smluvního vztahu
- koupí zboží nebo ho přijme do zástavy nebo zprostředkuje jeho nákup, i když se účastník smluvního vztahu odmítne podrobit identifikaci nebo není možné identifikovat předmět smluvního vztahu,
- nezajistí, aby v provozovně určené pro prodej zboží nebo poskytování služeb spotřebitelům v prodejní nebo provozní době určené pro styk se spotřebiteli byla přítomna osoba znalá českého nebo slovenského jazyka,
- nezajistí, aby jeho zaměstnanci prokázali splnění podmínky bezúhonnosti, pokud to živnostenský nebo jiný zvláštní zákon vyžaduje,
- neoznámí přerušení provozování živnosti na dobu delší než 6 měsíců živnostenskému úřadu,
- neoznámí pokračování v provozování živnosti před uplynutím doby, na kterou bylo přerušeno,

- nevydá na žádost zákazníka doklad o prodeji zboží nebo poskytnutí služby,
- nesdělí, zda provozuje živnost nebo nedoloží doklady na žádost živnostenského úřadu,
- zaměstnává zaměstnance, kteří nemají doklad o splnění způsobilosti pro výkon povolání stanovené zvláštními právními předpisy nebo doklad o znalosti bezpečnostních předpisů nebo předpisů upravujících ochranu veřejného zdraví,
- doloží nepravdivé čestné prohlášení o bezúhonnosti v případě občana z jiného státu než České republiky,
- neoznámí změny a doplnění týkající se údajů a dokladů, které jsou stanoveny pro ohlášení živnosti nebo nepředloží doklady o nich, s výjimkou neoznámení změny oboru činnosti u živnosti volné,
- neoznámí změny a doplnění týkající se údajů a dokladů, které jsou stanoveny jako náležitosti žádosti o koncesi nebo nepředloží doklady o nich,
- státní příslušník členského státu EU nebo států Dohody o EHP nebo občan Švýcarské konfederace neprokáže při kontrole oprávněnost poskytování služeb stanovenými doklady,¹²³
- provozuje činnost, která je živností volnou, předmětem živnosti řemeslné, vázané nebo koncesované, aniž by pro tuto živnost měla živnostenské oprávnění.¹²⁴

Podle závažnosti správního deliktu je odstupňovaná výše sankce od nejnižší horní hranice zákonné sazby do 10 000 až do nejvyšší horní hranice do 1 000 000 korun pro podnikající osoby fyzické i právnické. Pokuta je ukládána vždy, a to buď v klasickém správním řízení nebo v příkazním řízení podle správního řádu.¹²⁵

V blokovém řízení lze uložit pokutu pouze v zákonem stanovených podmínkách, je-li porušení povinností spolehlivě zjištěno a podnikatel je ochoten pokutu zaplatit, a to do výše 5 000 Kč. Při tomto typu řízení se použijí ustanovení podle zákona o přestupcích. Blokovou pokutu však nelze uložit za neoprávněné podnikání. Správní úvahou může být rozhodnuto o hodnocení důkazů a výši pokuty, správní orgán však musí pokutu uložit obligatorně.

¹²³ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 62 odst. 1. Praha, Linde, 2008, s. 129-130.

¹²⁴ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 63. Praha, Linde, 2008, s. 131.

¹²⁵ JEMELKA, L., PONDĚLÍČKOVÁ, K., BOHADLO, D. *Správní řád. Komentář*. Zákon č. 500/2004 Sb., § 150. Praha, C. H. Beck, 2009, s. 509-510.

Právnická nebo podnikající fyzická osoba se zbavuje odpovědnosti za správní delikt pokud prokáže, že vynaložila veškeré úsilí k tomu, aby porušení právní povinnosti zabránila. Odpovědnost také zaniká v případě nezahájení řízení do 1 roku ode dne, kdy se o správním deliktu správní orgán dozvěděl, nejpozději však do 3 let ode dne, kdy byl spáchán. Při určení výše pokuty se přihlíží k závažnosti, způsobu spáchání, následku a k okolnostem, za nichž byl správní delikt spáchán.¹²⁶

3.8 Živnostenský rejstřík

Živnostenský rejstřík je evidencí živnostníků, kterou vedou krajské a obecní živnostenské úřady v působnosti svého správního obvodu ve stanoveném rozsahu. Správcem tohoto informačního systému veřejné správy je Živnostenský úřad České republiky, jehož působnost vykonává Ministerstvo průmyslu a obchodu. Do živnostenského rejstříku zapisuje další údaje statistického a evidenčního charakteru související s provozováním živností, k čemuž mohou být sdružovány informace a údaje i z jiných informačních systémů a registrů.¹²⁷

Do živnostenského rejstříku se zapisují zákonem taxativně stanovené údaje o fyzických a právnických osobách včetně jejich změn. Kromě údajů o uložených pokutách a rodných číslech je živnostenský rejstřík podle zákona č. 130/2008 Sb. veřejným seznamem, vedeným v elektronické podobě. Zákon také specifikuje jednotlivé druhy výpisů. Na základě žádosti vydává živnostenský úřad z rejstříku v listinné nebo elektronické podobě výpis ohlašovatelů živnosti, žádaný úplný či částečný výpis, potvrzení o určitém zápisu nebo potvrzení o tom, že v rejstříku určitý zápis není. Ověřené výstupy se vydávají podle zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy.

Údaje z vedeného rejstříku poskytuje živnostenský úřad dalším uvedeným orgánům. Předávání dat v elektronické podobě umožňující dálkový přístup stanovil zákon č. 214/2006 Sb. a zákon č. 130/2008 Sb. doplnil možnost předávat údaje i na adresu příslušných orgánů v centrálním registru. Pro potřeby vedení rejstříku poskytuje Ministerstvo vnitra stanovené údaje z informačního systému evidence obyvatel.

---

¹²⁶ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 64. Praha, Linde, 2008, s. 132-133.

¹²⁷ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 60. Praha, Linde, 2008, s. 117-120.

4 POSOUZENÍ VLIVU ZMĚN ŽIVNOSTENSKÉHO ZÁKONA NA POČET SOUKROMÝCH PODNIKATELŮ PODNIKAJÍCÍCH PODLE ŽIVNOSTENSKÉHO ZÁKONA

Na základě zákona č. 105/1990 Sb., o soukromém podnikání občanů, bylo u nás podle údajů Českého statistického úřadu v roce 1990 registrováno 124 455 soukromých podnikatelů. Jednalo se o 1,2 % z celkového počtu našich obyvatel. O rok později již tento počet vzrostl více než sedmkrát a podílel se na celkovém počtu obyvatelstva téměř devíti procenty (příloha I).

K 1. lednu 1992 nabyl účinnosti zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání. Na rozdíl od předchozí právní úpravy stanovil jednotný právní režim pro podnikání právnických i fyzických osob, nečinil rozdíl mezi velkými a malými podniky, přesněji definoval samotný pojem živnostenského podnikání, umožnil rozlišit výdělečnou činnost podnikatelskou a výdělečnou činnost v pracovněprávním vztahu, a taxativně vyloučil činnosti, které nejsou živnostmi. Ke konci tohoto roku podnikalo na základě živnostenského zákona 982 075 soukromých podnikatelů, tvořících 9,5 % obyvatelstva (příloha I).

Praktické poznatky z období prvních čtyř let aplikace živnostenského zákona se staly důvodem pro zpřesnění, změny či doplnění konkrétních ustanovení. S účinností od 1. ledna 1996 první významnější novela, zákon č. 286/1995 Sb., zjednodušila podmínky vstupu do podnikání omezením počtu regulovaných oborů zejména u řemeslných a vázaných živností. Řada činností byla zařazena do živností volných, pro které je nutné splnit pouze obecné podmínky vstupu do podnikání. Tato tendence se v průběhu doby ukázala jako příliš liberální, neboť i osoby bez vzdělání či praxe mohly v řadě případů vykonávat i velmi náročné profese nebo si najmout tzv. osobu odpovědného zástupce.

Počet živnostenských oprávnění pro živnosti vázané postupně klesal z 269 919 v r. 1995 až na 190 604 v r. 1999 (příloha IV). Naopak u živností volných vzrostl jejich počet v tomto období téměř dvojnásobně, z 1 151 993 na 2 012 130 (příloha IV), a postupně stoupal až do r. 2007. V roce 2008 klesl jejich počet v důsledku zavedení jediné volné živnosti na 1 685 245 (příloha V). Neustálý vzestup počtu nastal u živností řemeslných, a to z 271 678 v r. 1995 až na 506 165 v r. 1999 (příloha IV) a stoupal až do roku 2009 (příloha V).

Na základě této novely zahraniční podnikatelé nemusejí splňovat žádné

mimořádné podmínky a mohou provozovat živnost za stejných podmínek jako osoby české. Masové podnikání zahraničních osob na území naší republiky se tak stalo určitým fenoménem.¹²⁸ Konkrétní státní regulace podnikání cizinců, tak jak je to v průmyslově rozvinutých zemích běžné, se nepředpokládá. Vzestup počtu živnostenských oprávnění pro cizince je patrný z přílohy IV. Zatímco jich v r. 1993 bylo v Živnostenském rejstříku vedeno pouze 8 823, jejich počet postupně stoupal až na 77 097 v r. 1997, což představuje téměř devítinásobný vzestup.

Významnou novelou, která zpřísnila režim živnostenského podnikání, je zákon č. 356/1999 Sb., účinný ode dne 1. března 2000. Mimo jiné nově vymezil všeobecné podmínky pro vstup do podnikání fyzických i právnických osob týkající se bezúhonnosti podnikatele, zpřesnil podmínky pro podnikání zahraničních osob a požadavky na osobu odpovědného zástupce, u vybraných okruhů živností stanovil požadavek na zabezpečování jejich výkonu odborně způsobilými osobami, odstranil dosavadní nepřesnosti právní úpravy při vydávání živnostenských oprávnění a řízení před živnostenským úřadem. Nově stanovil povinnosti podnikatelů při vlastním výkonu živnosti, včetně povinnosti vydávat doklady o prodeji zboží a povinností týkajících se provozoven.

Ke konci roku 2000 bylo vydáno celkem 3 001 820 platných živnostenských oprávnění, podle kterých podnikalo 1 471 291 soukromých podnikatelů, představujících již 14,3 % obyvatel (příloha II). Přestože došlo ke zvýšení požadavku na odbornou způsobilost pro provozování vybraných řemeslných a vázaných živností, u kterých je nově požadována i odborná praxe, počet vydaných živnostenských oprávnění pro tyto živnosti nadále stoupal. Pro živnosti řemeslné z 543 986 v roce 2000 až na 796 552 v roce 2008, pro živnosti vázané z 234 405 v roce 2000 na 221 441 v roce 2008 (příloha IV a V). V Jihočeském kraji podnikalo na základě živnostenského zákona ke konci roku 2000 celkem 87 459 osob (příloha VI).

Nová úprava živnostenského zákona následovala po vstupu České republiky do Evropské unie, a to zákonem č. 167/2004 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. května 2004. Jejím hlavním cílem bylo zajištění stejných podmínek pro podnikání platících pro subjekty české i pro subjekty ze států Evropské unie. Celkový počet vydaných živnostenských oprávnění pro cizince se v roce 2004 i 2005 zvyšoval až na 83 841. V dalších letech jejich stav kolísal, v roce 2009 opět vzrostl až na 96 402 (příloha V).

---

¹²⁸ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady*. Praha, Linde, 2008, s. 7 - 8.

K dalším změnám došlo u činností vyloučených ze živnostenského podnikání, vzniku živnostenského oprávnění, povinností podnikatele i procesní úpravy ohlašování živností a podávání žádostí o koncese. U jednotlivých oborů živností se obecně snížila úroveň požadavků na vstup do podnikání a řada činností byla přesunuta z oblasti živností koncesovaných mezi živnosti vázané. V celé republice poklesl počet živnostenských oprávnění vydaných pro živnosti koncesované již v roce 2003 a dále stagnoval ještě v roce 2004, kdy bylo evidováno 120 326 oprávnění. O rok později již tento počet vzrostl o 7 819 na 128 145, aby následující rok opět poklesl na 122 245 (příloha V).

V Jihočeském kraji počet oprávnění pro živnosti koncesované postupně stoupal od roku 2003 z 6 868 až na 7 125 v roce 2007. Stejně tomu bylo u všech druhů živností ohlašovacích. Koncem roku 2007 bylo evidováno 153 187 oprávnění živností volných, 49 100 živností řemeslných a 11 589 vázaných živností. V následujícím roce došlo k poklesu počtu všech druhů živnostenských oprávnění, v roce 2009 byl zaznamenán opětovný vzestup (příloha VII).

Konkrétní přibývání hostinských živností a cestovních kanceláří v Jihočeském kraji lze zaznamenat z přílohy IX. V roce 2004 byly provozovány 10 102 hostinské živnosti a v roce 2009 již o více než 17 %, tj. 11 838. Počet cestovních kanceláří se tolik neměnil, z 50 v roce 2004 se vyšplhal na 63 v roce 2009, což ovšem znamená nárůst o 26 procent.

V roce 2004 vstoupila v platnost novela zákona o daních z příjmů, zákon č. 438/2003 Sb., která nově zavedla minimální daň z příjmu fyzických osob.¹²⁹ Změny pro podnikatele přinesla i novela zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, která stanovila povinnost platit daň z přidané hodnoty osobě, která má sídlo, místo podnikání nebo provozovnu v tuzemsku a její obrat přesáhne částku 1 000 000 Kč.¹³⁰ Ke hromadnému rušení živnostenských oprávnění však nedošlo, naopak jejich celkový počet v České republice stoupl z 3 517 655 v roce 2003 o 119 787 v roce 2004, tj. na 3 637 442 a nadále stoupal až do roku 2007 (příloha V). Stejně tak tomu bylo i v Jihočeském kraji, kde celkový počet živnostenských oprávnění vzrostl z 200 461 v roce 2003 na 206 955 v roce 2004 a stoupal ještě další tři roky (příloha VII).

K 1. srpnu 2006 nabyl účinnosti zákon č. 214/2006 Sb., který přispěl ke

¹²⁹ *Daně z příjmů. Úplné znění.* Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, § 7c. Ostrava, Sagit, 2004, s. 21.

¹³⁰ DUŠEK, J. *DPH po vstupu do EU.* § 6 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty. 1. vyd. Praha, Grada Publishing, 2004, s. 17.

zjednodušení komunikace podnikatele s veřejnou správou a současně i komunikace mezi orgány veřejné správy. Obecní živnostenské úřady se staly centrálním registračním místem, kde přijímají potřebné údaje a kde podnikatel může činit úkony prostřednictvím jednotného registračního formuláře.

Právní úprava zákona č. 130/2008 Sb. zjednodušila všeobecné podmínky pro vstup do podnikání vypuštěním podmínky prokazování bezdlužnosti, mladým a začínajícím podnikatelům v řadě případů nevyžadováním praxe, snížil se počet živností, u nichž je vyžadována odborná způsobilost. Podnikatelé mají možnost komunikovat s kterýmkoliv obecním živnostenským úřadem prostřednictvím elektronického informačního systému živnostenského rejstříku a výpisem z tohoto rejstříku jsou nahrazeny živnostenské listy a koncesní listiny. Je zavedena jedna volná živnost, v jejímž rámci může podnikatel vykonávat ohlášený obor z 80 činností.

Ke konci roku 2003 bylo Českým statistickým úřadem registrováno 1 671 031 soukromých podnikatelů podnikajících podle živnostenského zákona (příloha II). Z celkového počtu obyvatel představovali 16,4 % a i díky změnám živnostenského zákona ve prospěch usnadňování vstupu do podnikání, zjednodušování komunikace a snižování administrativní zátěže podnikatele při styku se živnostenskými úřady jejich počet do roku 2008 stoupal. V tomto roce tvořili již 16,7 % obyvatel, což představuje postupné zvyšování jejich počtu na 1 747 020 (příloha III).

V Jihočeském kraji počet soukromých podnikatelů rok od roku narůstá. K nejrychlejšímu růstu docházelo od roku 2000 do roku 2003, kdy se počet zvýšil během tří let o 14 595 osob. V dalších letech již nebyl nárůst tak výrazný, nicméně v roce 2008 dosáhl hodnoty 106 637. Celkem pravidelně přibývá počet soukromých podnikatelů v okresech České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Prachatice i Strakonice, pouze v okrese Tábor došlo v roce 2004 k přechodnému snížení početního stavu (příloha VI). Procento udávající počet soukromých podnikatelů v Jihočeském kraji vzhledem k obyvatelstvu je shodné s celostátním průměrem (příloha VIII a III). V roce 2008 podnikalo podle živnostenského zákona téměř 17 občanů ze 100.

ZÁVĚR

Na základě zhodnocení dostupných údajů Českého statistického úřadu a Živnostenského rejstříku lze konstatovat, že počet soukromých podnikatelů podnikajících podle živnostenského zákona v České republice včetně Jihočeského kraje prozatím stoupá. Z této skutečnosti je možné odvodit i kladný vliv změn právních úprav živnostenského zákona především v oblasti zjednodušování administrativy živnostenského podnikání.

Podnikatelská činnost klade na podnikatele velké nároky nejen z hlediska času a psychiky, ale i vzdělanosti v oboru a právního povědomí. Za velmi přínosný proto považují vládou schválený Plán snižování administrativní zátěže podnikatelů do roku 2010, neboť z vlastní zkušenosti vím, že jakákoli časová úspora je pro podnikatele obrovské pozitivum.

Ke zjednodušení postupů při registraci přispěla novela živnostenského zákona provedená zákonem č. 214/2006 Sb. snížením počtu úkonů, které je podnikatel povinen v souvislosti s podnikáním činit a soustředila je do Centrálního registračního místa na úrovni obecních živnostenských úřadů. Zde může podnikatel na jednotném formuláři s ohlášením živnosti nebo žádostí o koncesi oznámit zahájení samostatné výdělečné činnosti, vznik nebo obsazení volného pracovního místa, podat přihlášku k daňové registraci, k důchodovému, nemocenskému a zdravotnímu pojištění. Při jednotlivých oznámeních nemusí tedy již předkládat doklady, které osvědčují veřejně známé skutečnosti. Živnostenský úřad předává údaje dále příslušným úřadům bez nutnosti návštěvy podnikatele. Daleko účinnější by podle mě bylo, kdyby paralelní ohlášení, oznámení a přihlášky pro jednotlivé úřady vůbec nebyly zapotřebí a potřebné údaje by bylo možné získávat elektronicky z propojeného informačního systému celé veřejné správy.

Administrativní úlevy i úspory na správních poplatcích pro živnostníky a uchazeče o živnostenské oprávnění přinesl zákon č. 130/2008 Sb. Zásadní změnou je ukončení vydávání tradičních dokladů prokazujících oprávnění k živnostenskému podnikání, kterými byly živnostenské listy a koncesní listiny. Nahrazuje je jediný dokument, a to výpis ze živnostenského rejstříku, ve kterém jsou uvedeny veškeré základní údaje o podnikateli a všech provozovaných živnostech. Na rozdíl od živnostenských listů a koncesních listin však neobsahuje žádné speciální ochranné

prvky, takže jeho případné padělání je daleko jednodušší.

K nové právní úpravě došlo u živnosti ohlašovací volné, která obsahuje 80 oborů činností. Podnikatel, který měl do 30. 6. 2008 vydáno živnostenské oprávnění k některé volné živnosti, má nyní možnost podnikat ve všech oborech živnosti volné bez dalšího administrativního řízení a bez nutnosti vlastnit několik živnostenských oprávnění. Obor činnosti náležející do živnosti volné, který bude vykonávat, je však povinen živnostenskému úřadu oznámit. Nesporným přínosem je výrazné snížení správních poplatků nejen při prvním vstupu do podnikání, ale i při následném oznamování změn. Za současné ohlášení i několika živností a přijetí žádostí o koncesi při vstupu do podnikání je nyní vybírán poplatek 1000,- Kč, při ohlášení další živnosti nebo další žádosti o koncesi je poplatek 500,- Kč, v případě oznámení změny např. bydliště zaplatí podnikatel 100,- Kč bez ohledu na počet živností. Tyto úspory pro podnikatele však na druhé straně znamenají snížení příjmů do rozpočtů obcí s rozšířenou působností.

Zákon dále zrušil místní příslušnost živnostenských úřadů podle bydliště podnikatele fyzické osoby a podle sídla u právnických osob. Podnikatelé mají nyní možnost ohlásit živnost, podat žádost o koncesi, požádat o výpis ze živnostenského rejstříku nebo plnit oznamovací povinnost související s podnikáním na kterémkoli živnostenském úřadě v České republice. K tomu mohou využít i kontaktních míst veřejné správy Czech POINTU, která jsou např. na poštách. Pro řízení o správních deliktech, v řízení o zrušení živnostenského oprávnění nebo pozastavení provozování živnosti princip místní příslušnosti přetrvává. Stejně tak zůstala zachována místní příslušnost všech ostatních úřadů.

Ke snížení administrativní zátěže dochází i díky omezení oznamovacích povinností. Ty se nyní týkají pouze změn takových údajů, které živnostenské úřady nejsou schopny získat z databází, které má veřejná správa k dispozici. Zrušena je povinnost podnikatele oznamovat živnostenskému úřadu změnu údajů, pokud byla již zapsána v obchodním rejstříku. Ovšem v případě prvotního ohlášení změny na živnostenském úřadě povinnost nahlásit změnu do obchodního rejstříku zůstává. Také při změně bydliště fyzické osoby je třeba tuto skutečnost nahlásit nejen na evidenci obyvatel, ale i na živnostenském úřadě. V opačném případě hrozí podnikateli pokuta, kterou má živnostenský úřad povinnost uložit. V této oblasti vidím velkou možnost dalšího zjednodušování komunikace mezi jednotlivými úřady veřejné správy za využití informačních a komunikačních technologií.

U ohlašovacích živností řemeslných je upuštěno od požadavku odborné praxe při dosažení vzdělání v příslušném oboru. Podnikatelskou činnost tedy mohou zahájit i čerstvě vyučení řemeslníci, což podle mého názoru není zrovna optimální, neboť právě zkušenosti u řemeslných živností považují za velmi důležité. Zkrácena je délka požadované praxe na 1 rok při vystudování příbuzného oboru nebo v případě rekvalifikace, specifická úprava prokazování odborné způsobilosti kvalifikační zkouškou byla zcela vypuštěna. Nezměněna zůstala šestiletá praxe, po jejímž prokázání je možné v příslušném oboru podnikat i bez předchozího vzdělání.

Osvobození od povinnosti dokládat některé údaje se týká především výpisu z Rejstříku trestů, který je nyní povinen vyžádat obecní živnostenský úřad, u kterého bylo učiněno ohlášení živnosti nebo podána žádost o koncesi. Vypuštěn je i požadavek prokázat daňovou bezdlužnost a vypořádání pohledávek vůči sociálnímu a zdravotnímu pojištění. Zrušena byla povinnost dokládat souhlas příslušného správce daně k žádosti o zrušení živnostenského oprávnění a oznamovat živnostenskému úřadu zřízení mobilní provozovny a prodejního automatu. Z důvodu možnosti ověření v živnostenském rejstříku se nadbytečnou stala povinnost mít na provozovně průkaz živnostenského oprávnění pro účely kontroly. Pozitivní změnou je zkrácení lhůty pro vydání výpisu z živnostenského rejstříku v případě, že podnikatel splnil při ohlášení živnosti všechny podmínky stanovené živnostenským zákonem, ze stávajících patnácti dnů na pět.

Cíl většiny provedených změn tohoto zákona sledoval ulehčení vstupu do podnikání novým subjektům a snížení počtu administrativních povinností podnikatelů v jeho průběhu, což ale neznamená snížení nároků na kvalitu živnostenského podnikání včetně plnění příslušných povinností. Další možností pro zmírnění požadavků na podnikatele a odpovědné zástupce by se mohlo stát přenesení nároků na odbornou způsobilost na osoby, které danou činnost vykonávají fyzicky nebo jí bezprostředně řídí, například na vedoucí provozovny.

Živnostenský zákon je právní normou, která ovlivňuje podnikatelské aktivity mnoha firem i samostatnou výdělečnou činnost fyzických osob. Negativně proto hodnotím velký počet jeho novelizací přinášejících často se měnící podmínky podnikání, které snižují právní jistotu podnikatelů. Naopak pozitivně lze hodnotit snahu o zjednodušení živnostenskoprávní úpravy.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje

- BARTOŠÍKOVÁ, M., BARTOŠÍK, M. *Průvodce zákonem o soukromém podnikání*. 1. vyd. Praha: Spektrum, 1990. 160 s. ISBN 80-7107-008-4.
- BĚLINA, P., KAŠE, J., KUČERA, J. P. *Velké dějiny zemí Koruny české. Svazek X*. 1. vyd. Praha a Litomyšl: Paseka, 2001. 767 s. ISBN 80-7185-384-4.
- ČAPEK, K. *Občanský zákoník*. 3. vyd. Praha: Orbis, 1956. 406 s.
- Daně z příjmů. Úplné znění*. Ostrava: Sagit, 2004. 224 s. ISBN 80-7208-437-2.
- DUŠEK, J. *DPH po vstupu do EU*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2004. 152 s.
- FIALA, J., a kol. *Živnostenské právo*. Brno: Masarykova univerzita, Doplněk. 1993. 152 s. ISBN 80-85765-22-5.
- HLEDÍKOVÁ, Z., JANÁK, J., DOBEŠ, J. *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007. 570 s. ISBN 978-80-7106-906-5.
- HORÁLEK, V. *Živnostenský zákon. Úplné znění a komentář k zákonu č. 286/1995 Sb. Rejstřík*. Praha: Prospektum, 1996. 128 s. ISBN 80-7175-037-9.
- HORZINKOVÁ, E. *Živnostenský zákon v praxi*. 7. vyd. Olomouc: Anag, 2008. 349 s. ISBN 978-80-7263-477-4.
- HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy souvisící s komentářem a příklady*. 11. vyd. Praha: Linde, 2006. 483 s. ISBN 80-7201-632-6.
- HORZINKOVÁ, E., URBAN, V. *Živnostenský zákon a předpisy souvisící s komentářem a příklady*. 12. vyd. Praha: Linde, 2008. 319 s. ISBN 978-80-7201-720-1.
- JANÁČEK, J. *Přehled vývoje řemeslné výroby v českých zemích za feudalismu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1963. 288 s.
- JANÁK, J., HLEDÍKOVÁ, Z. *Dějiny správy v českých zemích do roku 1945*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989. 518 s. ISBN 80-04-21189-5.
- JEMELKA, L., PONDĚLÍČKOVÁ, K., BOHADLO, D. *Správní řád. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 640 s. ISBN 978-80-7400-157-4.
- KAPRAS, J. *Přehled právních dějin zemí České koruny*. Díl první. 2. vyd. Praha: Pražské akciové tiskárny, 1922. 153 s.
- KOHOUT, A., HORZINKOVÁ, E. *Československý živnostenský zákon 1991*. 1. vyd. Praha: Linde, 1992. 247 s. ISBN 80-901210-0-4.

- MALÝ, K., a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Linde, 1997. 572 s. ISBN 80-7201-045-X.
- MAREK, P. *České živnostnictvo 1945 – 1960. Likvidace živnostníků, řemeslníků a obchodníků v českých zemích*. Brno: Doplněk, 2006. 323 s. ISBN 80-7239-200-X.
- ORLOVÁ, M., BABŠICKÁ, V. *Živnostenský zákon. Úplné znění po novelizaci č. 286/1995 Sb. s komentářem*. Praha: Trizonia, 1995. 138 s. ISBN 80-85573-45-8.
- PRŮCHA, P. *Živnostenské právo*. Brno: Masarykova univerzita, 2005. 163 s. ISBN 80-210-3778-4.
- Sbírka zákonů*. Nařízení vlády České socialistické republiky č. 154 /1982 o poskytování služeb občany na základě povolení národního výboru. Praha: SEVT, 1982. 856 s.
- Sbírka zákonů*. Nařízení vlády České socialistické republiky č. 63/1984 o poskytování dočasného ubytování v soukromí se souhlasem národního výboru. Praha: SEVT, 1984. 816 s.
- Sbírka zákonů*. Nařízení vlády České socialistické republiky č. 1/1988 o prodeji zboží a poskytování jiných služeb občany na základě povolení národního výboru. Praha: SEVT, 1988. 748 s.
- Sbírka zákonů*. Ústavní zákon č. 100/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé federativní republiky, a ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci. Praha: SEVT, 1990. 840 s.
- Sbírka zákonů*. Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole. Praha: SEVT, 1991. 2920 s.
- STAŠA, J., SRBOVÁ, I. *Zákon o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) a předpisy související. Komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2002. 543 s. ISBN 80-7179-760-X.
- ŠTĚDRÝ, B., BUCHTELA, R. *Řád živnostenský*. 3. vyd. Praha: Kompas, 1936. 1360 s.
- ŠTENGLOVÁ, I., a kol. *Obchodní zákoník*. 12. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 1375 s. ISBN 978-80-7400-055-3.
- ŠTRUPLOVÁ, E., KOHOUT, A. *Živnostenský zákon a předpisy související*. 1. vyd. Praha: Orac, 1998. 238 s. ISBN 80-901938-7-0.
- Trestní předpisy. Přestupky. Úplné znění*. Ostrava: Sagit, 2008. 448 s. ISBN 978-80-7208-691-7.
- Ústava československé republiky ze dne 9. května 1948*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1954. 65 s.

Elektronické zdroje:

Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Registr živnostenského podnikání*: statistické údaje [online]. 2009, poslední revize 1. 2. 2010 [cit. 10. 3. 2010]. Dostupné na WWW:<<http://www.rzp.cz/statistiky.html>>.

Český statistický úřad. *Statistické ročenky České republiky* [online]. 2009, poslední revize 1. 12. 2009 [cit. 12. 2. 2010]. Dostupné na WWW:<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statisticke_rocenky_ceske_republiky>.

Svaz obchodu a cestovního ruchu ČR: Živnostenské podnikání v ČR v I. čtvrtletí 2010 [online]. 2006, Praha: Macron Software, spol. s r.o. [cit. 20. 2. 2010]. Dostupné na WWW:< <http://www.socr.cz/scripts/detail.php?id=4353>,>.

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA I: Počty soukromých podnikatelů v České republice podnikajících podle zákona o soukromém podnikání občanů v letech 1990 – 1991 a podle živnostenského zákona v letech 1992 - 1996

PŘÍLOHA II: Počty soukromých podnikatelů podnikajících podle živnostenského zákona v České republice v letech 1997 – 2003

PŘÍLOHA III: Počty soukromých podnikatelů podnikajících podle živnostenského zákona v České republice v letech 2004 – 2008

PŘÍLOHA IV: Počty živnostenských oprávnění podle základních druhů živností v České republice v letech 1992 – 2000

PŘÍLOHA V: Počty živnostenských oprávnění podle základních druhů živností v České republice v letech 2001 – 2009

PŘÍLOHA VI: Počty soukromých podnikatelů podnikajících podle živnostenského zákona v Jihočeském kraji podle okresů v letech 2000 - 2008

PŘÍLOHA VII: Počty živnostenských oprávnění v Jihočeském kraji podle základních druhů živností v letech 2003 - 2009

PŘÍLOHA VIII: Počty soukromých podnikatelů podnikajících podle živnostenského zákona v Jihočeském kraji v letech 2000 - 2008

PŘÍLOHA IX: Počty hostinských živností a cestovních kanceláří v Jihočeském kraji v letech 2004 - 2009

PŘÍLOHA I

Počty soukromých podnikatelů v České republice podnikajících podle zákona o soukromém podnikání občanů v letech 1990 – 1991 a podle živnostenského zákona v letech 1992 – 1996

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
soukromí podnikatelé podnikající podle živnostenského zákona ¹³¹	124 455	891 972	982 075	1 044 635	856 509	1 000 375	1 103 732
počet obyvatel ¹³²	10 364 124	10 302 215	10 316 734	10 328 970	10 334 013	10 334 404	10 325 058
celkem platných živnostenských oprávnění ¹³³			940 334	1 263 758	1 595 077	1 859 192	2 294 052
celkové % soukromých podnikatelů z počtu obyvatel	1,2	8,7	9,5	10,1	8,3	9,7	10,7

¹³¹ Český statistický úřad. *Statistické ročenky České republiky* [online]. 2009, poslední revize 1. 12. 2009 [cit. 12. 2. 2010]. Dostupné na WWW:<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statisticke_rocenky_ceske_republiky>.

¹³² Český statistický úřad. *Statistické ročenky České republiky* [online]. 2009, poslední revize 1. 12. 2009 [cit. 12. 2. 2010]. Dostupné na WWW:<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statisticke_rocenky_ceske_republiky>.

¹³³ Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Registr živnostenského podnikání: statistické údaje* [online]. 2009, poslední revize 1. 2. 2010 [cit. 10. 3. 2010]. Dostupné na WWW:<<http://www.rzp.cz/statistiky.html>>.

PŘÍLOHA II

Počty soukromých podnikatelů podnikajících podle živnostenského zákona v České republice v letech 1997 – 2003

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
soukromí podnikatelé podnikající podle živnostenského zákona ¹³⁴	1 223 195	1 327 891	1 425 743	1 471 291	1 523 051	1 607 151	1 671 031
počet obyvatel ¹³⁵	10 315 623	10 309 366	10 303 036	10 293 662	10 292 933	10 182 471	10 219 162
celkem platných živnostenských oprávnění ¹³⁶	2 611 442	2 592 239	2 837 831	3 001 820	3 251 556	3 402 149	3 517 655
celkové % soukromých podnikatelů z počtu obyvatel	11,9	12,9	13,8	14,3	14,8	15,8	16,4

¹³⁴ Český statistický úřad. *Statistické ročenky České republiky* [online]. 2009, poslední revize 1. 12. 2009 [cit. 12. 2. 2010]. Dostupné na WWW:<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statisticke_rocenky_ceske_republiky>.

¹³⁵ Český statistický úřad. *Statistické ročenky České republiky* [online]. 2009, poslední revize 1. 12. 2009 [cit. 12. 2. 2010]. Dostupné na WWW:<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statisticke_rocenky_ceske_republiky>.

¹³⁶ Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Registr živnostenského podnikání: statistické údaje* [online]. 2009, poslední revize 1. 2. 2010 [cit. 10. 3. 2010]. Dostupné na WWW:<<http://www.rzp.cz/statistiky.html>>.

PŘÍLOHA III

Počty soukromých podnikatelů podnikajících podle živnostenského zákona v České republice v letech 2004 – 2008

	2004	2005	2006	2007	2008
soukromí podnikatelé podnikající podle živnostenského zákona ¹³⁷	1 674 595	1 681 042	1 697 888	1 719 543	1 747 020
počet obyvatel ¹³⁸	10 215 575	10 246 522	10 280 968	10 349 372	10 446 157
celkem platných živnostenských oprávnění ¹³⁹	3 637 442	3 750 559	3 837 725	3 961 070	2 815 400
celkové % soukromých podnikatelů z počtu obyvatel	16,4	16,4	16,5	16,6	16,7

¹³⁷ Český statistický úřad. *Statistické ročenky České republiky* [online]. 2009, poslední revize 1. 12. 2009 [cit. 12. 2. 2010]. Dostupné na WWW:<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statisticke_rocenky_ceske_republiky>.

¹³⁸ Český statistický úřad. *Statistické ročenky České republiky* [online]. 2009, poslední revize 1. 12. 2009 [cit. 12. 2. 2010]. Dostupné na WWW:<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statisticke_rocenky_ceske_republiky>.

¹³⁹ Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Registr živnostenského podnikání: statistické údaje* [online]. 2009, poslední revize 1. 2. 2010 [cit. 10. 3. 2010]. Dostupné na WWW:<<http://www.rzp.cz/statistiky.html>>.

PŘÍLOHA IV

Počty živnostenských oprávnění podle základních druhů živností v České republice v letech 1992 - 2000¹⁴⁰

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
celkem platných živnostenských oprávnění	940 334	1 263 758	1 595 077	1 859 192	2 294 052	2 611 442	2 592 239	2 837 831	3 001 820
živnosti koncesované	89 312	124 558	147 668	165 602	142 933	148 897	101 811	128 932	130 223
živnosti vázané	164 467	203 508	239 092	269 919	269 128	241 446	197 494	190 604	234 405
živnosti řemeslné	190 517	224 947	245 711	271 678	385 043	440 265	467 606	506 165	543 986
živnosti volné	496 038	710 745	962 606	1 151 993	1 496 948	1 780 834	1 825 328	2 012 130	2 093 206
živnostenská oprávnění pro cizince		8 823	19 858	43 335	54 745	77 097	52 687	68 586	72 471

¹⁴⁰ Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Registr živnostenského podnikání*: statistické údaje [online]. 2009, poslední revize 1. 2. 2010 [cit. 10. 3. 2010]. Dostupné na WWW:<<http://www.rzp.cz/statistiky.html>>.

PŘÍLOHA V

Počty živnostenských oprávnění podle základních druhů živností v České republice v letech 2001 - 2009¹⁴¹

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
celkem platných živnostenských oprávnění	3 251 556	3 402 149	3 517 655	3 637 442	3 750 559	3 837 725	3 961 070	2 815 400	2 898 826
živnosti koncesované	131 688	131 972	120 258	120 326	128 145	122 245	122 593	112 162	112 213
živnosti vázané	259 390	270 550	280 356	289 179	294 513	300 311	307 777	221 441	224 478
živnosti řemeslné	594 780	619 826	641 291	659 905	678 385	692 682	714 574	796 552	829 476
živnosti volné	2 265 698	2 379 801	2 475 750	2 568 032	2 649 516	2 722 487	2 816 126	1 685 245	1 732 659
živnostenská oprávnění pro cizince	78 423	75 661	76 057	80 827	83 841	80 724	85 409	84 488	96 402

¹⁴¹ Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Registr živnostenského podnikání*: statistické údaje [online]. 2009, poslední revize 1. 2. 2010 [cit. 10. 3. 2010]. Dostupné na WWW:<<http://www.rzp.cz/statistiky.html>>.

PŘÍLOHA VI

Počty soukromých podnikatelů podnikajících podle živnostenského zákona v Jihočeském kraji podle okresů v letech 2000 - 2008¹⁴²

	2 000	2 001	2 002	2 003	2 004	2 005	2 006	2 007	2 008
České Budějovice	27 637	28 694	29 731	30 910	31 010	31 060	31 444	32 010	32 489
Český Krumlov	8 356	8 798	9 142	9 639	9 720	9 871	10 013	10 227	10 374
Jindřichův Hradec	10 916	11 426	12 006	12 628	12 679	12 885	13 147	13 465	13 702
Písek	9 865	10 450	10 915	11 328	11 453	11 603	11 694	11 783	11 843
Prachatice	7 603	8 050	8 356	8 738	8 763	8 762	8 871	8 927	8 936
Strakonice	8 938	9 337	9 974	10 345	10 483	10 484	10 616	10 688	10 852
Tábor	14 144	14 717	17 924	18 466	18 430	17 942	18 034	18 161	18 441
Jihočeský kraj celkem	87 459	91 472	98 048	102 054	102 538	102 607	103 819	105 261	106 637

¹⁴² Český statistický úřad. *Statistické ročenky Jihočeského kraje* [online]. 2009, poslední revize 1. 12. 2009 [cit. 12. 2. 2010]. Dostupné na WWW:<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statisticke_rocenky_ceske_republiky>.

PŘÍLOHA VII

Počty živnostenských oprávnění v Jihočeském kraji podle základních druhů živností v letech 2003 – 2009¹⁴³

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
živnosti koncesované	6 868	6 949	7 181	7 024	7 125	6 427	6 468
živnosti vázané	13 633	14 161	14 994	15 139	15 690	11 589	12 028
živnosti řemeslné	44 223	45 576	47 664	47 817	49 100	53 533	55 551
živnosti volné	136 737	140 269	143 529	148 407	153 187	96 072	99 356
celkový počet živnostenských oprávnění	200 461	206 955	216 368	218 287	225 102	167 621	173 403

¹⁴³ Svaz obchodu a cestovního ruchu ČR: Živnostenské podnikání v ČR [on line]. 2006, Praha: Macron Software, spol. s r. o. [cit. 20. 2. 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.socr.cz/scripts/detail.php?id=4353>>.

PŘÍLOHA VIII

Počty soukromých podnikatelů podnikajících podle živnostenského zákona v Jihočeském kraji v letech 2000 - 2008

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
soukromí podnikatelé podnikající podle živnostenského zákona v Jihočeském kraji ¹⁴⁴	87 459	91 472	98 048	102 054	102 538	102 607	103 819	105 261	106 637
počet obyvatel ¹⁴⁵	625 874	624 568	625 097	625 541	625 712	627 766	630 006	633 264	636 328
celkové % soukromých podnikatelů z počtu obyvatel Jč kraje	14	14,6	15,7	16,3	16,5	16,3	16,5	16,6	16,8

¹⁴⁴ Český statistický úřad. *Statistické ročenky Jihočeského kraje* [online]. 2009, poslední revize 1. 12. 2009 [cit. 12. 2. 2010]. Dostupné na WWW:<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statisticke_rocenky_ceske_republiky>.

¹⁴⁵ Český statistický úřad. *Statistické ročenky Jihočeského kraje* [online]. 2009, poslední revize 1. 12. 2009 [cit. 12. 2. 2010]. Dostupné na WWW:<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statisticke_rocenky_ceske_republiky>.

PŘÍLOHA IX

Počty hostinských živností a cestovních kanceláří v Jihočeském kraji v letech 2004 - 2009¹⁴⁶

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
hostinská živnost (řemeslná)	10 102	10 778	10 804	11 057	11 433	11 838
cestovní kanceláře (koncesovaná)	50	52	56	61	64	63

---

¹⁴⁶ *Svaz obchodu a cestovního ruchu ČR: Živnostenské podnikání v ČR* [on line]. 2006, Praha: Macron Software, spol. s. r. o. [cit. 20. 2. 2010].
Dostupné na WWW: <<http://www.socr.cz/scripts/detail.php?id=4353>>.

ABSTRAKT

VALENTOVÁ, A. *Vývoj změn právních norem živnostenského podnikání po roce 1989 a jejich vliv na počet soukromých podnikatelů podnikajících podle živnostenského zákona v Jihočeském kraji : bakalářská práce.* České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2010. 75 s. Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Marie Krybusová.

Klíčová slova: podnikatel, živnost, živnostenská kontrola, živnostenské oprávnění, živnostenský zákon.

Práce analyzuje vývoj změn živnostenského zákona od jeho vzniku až do současnosti a posuzuje jejich vliv na počet soukromých podnikatelů podnikajících podle živnostenského zákona. Přibližuje historický vývoj právní úpravy živnostenského podnikání na našem území. Základní pojmy vymezuje v závislosti na změnách jednotlivých ustanovení živnostenského zákona. Uvádí statistické údaje týkající se počtu podnikatelů a živnostenských oprávnění podle typu živnosti v Jihočeském kraji i v celé České republice. Hodnotí změny provedené poslední velkou novelou živnostenského zákona, zákonem č. 130/2008 Sb., týkající se především snížení administrativní zátěže živnostníků, zjednodušení vstupu do podnikání a úspor na správních poplatcích.

ABSTRACT

VALENTOVÁ, A. *A development of the changes of the legal norms within trade business after the year 1989 and their impact on the number of the entrepreneurs carrying on business according to The Trades Licensing Act in South Bohemia : Bachelor thesis.* The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2010. 75 p. Supervisor: JUDr. Marie Krybusová

Key words: entrepreneur, business, trading check, trade license, the trades licensing act.

My bachelor work analyses the development of the changes of The Trades Licensing Act since its origin up to the present-day and judges their impact on the number of the entrepreneurs carrying on business according to The Trades Licensing Act. It focuses on historical development of the legal regulation of The Trades Licensing Act within our country. This work defines basic facts depending on the changeovers of particular regulations of The Trades Licensing Act. It introduces statistic data referring to the number of the entrepreneurs and trade licenses according to type of business in South Bohemia even in the whole Czech Republic. It evaluates modifications carrying out by the ultimate amendment of The Trades Licensing Act, Act No. 130/2008 Code, in particular concerning reduction of a trader administrative burden, simplification of business start, and savings of administrative fees.